

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา
2. การจัดการศึกษาปฐมวัย
3. การกระจายอำนาจทางการศึกษา
4. แนวคิดการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ
7. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
8. บริบทอำเภอเขียงยืน
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา

การบริหารและการจัดการศึกษา เป็นกระบวนการในการจัดการศึกษา โดยนำทรัพยากรที่มีอยู่มาดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. ความหมายของการบริหารและจัดการศึกษา

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารไว้หลายแนวคิด สรุปได้ดังนี้ สมพงษ์ เกษมสิน (2526 : 6) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์ นำเอาทรัพยากรมาบริหารมาประกอบกันตามกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิโรจน์ สารรัตน์ (2542 : 3) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการ
ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่วางการบริหารที่สำคัญ คือ การ
วางแผนการจัดองค์การ การควบคุมและการประเมิน

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2542 : 444) ให้ความหมายของบริหารว่า คือ
กระบวนการ การนำทรัพยากรบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการบริหาร คือ
1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การชี้นำ (Leading) 4) การ
ควบคุม (Controlling) ซึ่งจากความหมายดังกล่าวมีความสำคัญ 3 คำ คือ กระบวนการทรัพยากร
การบริหารและวัตถุประสงค์

จากความหมายของการบริหาร สรุปได้ว่า การบริหารคือกระบวนการของ
บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน โดยใช้ทรัพยากรที่มี
อยู่อย่างมีประสิทธิภาพ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาไว้หลายแนวคิด สรุปดังนี้
พิณสุตา สิริขันธ์ศรี และสมศักดิ์ คลประสิทธิ์ (2541 : 28-29) ได้ให้
ความหมายไว้ว่าการจัดการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลทั้ง
4 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา ด้านจิตใจหรือด้านอารมณ์ ด้านร่างกายและด้านสังคม ให้สามารถ
พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545 : 3) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการจัดการศึกษาเป็น
กระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือ การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะ
จะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ ฯลฯ โดย
คาดหวังว่า คนที่มีคุณภาพนี้จะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุข เจริญก้าวหน้าทันโลกแข่งขัน
กับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคมมีความสุข มีความสามารถ ประกอบอาชีพ
การงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ การจัดการศึกษามีหลาย
รูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา ตามอัธยาศัย ย่อมขึ้นอยู่กับ
กับความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายและแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกันไป

จำเนียร พลหาญ (2553 : 3) ได้ให้ความหมายของการบริหารและการศึกษา
คือ การที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาในสังคม โดยใช้ทรัพยากรการ
บริหารอย่างมีประสิทธิภาพจากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อให้คนในสังคมเป็นสมาชิกที่ดีของ
สังคมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สรุปได้ว่า การจัดการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเน้นในการพัฒนาผู้เรียนทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา

เมื่อนำความหมายของ การบริหารและการจัดการศึกษามารวมกัน จะเห็นได้ว่าการบริหารและการจัดการศึกษา เป็นกระบวนการที่เกิดจากกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ดำเนินการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นการใช้ทรัพยากร เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามจุดมุ่งหมาย

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการศึกษา คือ การดำเนินงานกิจกรรมหรือกระบวนการทางการศึกษาของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาคนในสังคมและให้บรรลุจุดหมายปลายทางการศึกษา

2. หลักการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมาย ผู้บริหารต้องมี หลักการบริหารวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาได้วางหลักการบริหารการศึกษาไว้ดังนี้

ทวิชชัย เปรมปรีดี (2543 : 87 - 88) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคมหนึ่ง ๆ ในทุก ๆ ด้าน เช่น ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม ตำนิยม หรือ คุณธรรมในด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดี และมีประสิทธิภาพของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผนทั้งในและนอก โรงเรียน

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2544 : 39 - 40) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การทำงานร่วมมือกัน การช่วยให้ตระหนักในเป้าหมายและวัตถุประสงค์การศึกษา การให้บริการสังคม การเข้าไปเกี่ยวข้องกับมนุษย์ เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครองและประชาชน และให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลเหล่านี้ การใช้ทรัพยากรให้ได้ประโยชน์มากที่สุดสำหรับการศึกษาและวัตถุประสงค์ของมัน โดยผ่านทางวิธีการของการจัดองค์กร การสั่งการ การอำนวยความสะดวก และปรับปรุงการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา

ปราชญา กล้าหาญและสมศักดิ์ คงเที่ยง (2545 : 12 - 15) ได้กำหนดหลักการบริหารไว้ 9 ประการ หรืออาวุธทั้ง 9 ประการของการบริหารการศึกษาดังนี้ ความเข้าใจในการ นำนโยบายไปปฏิบัติ การใช้อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการคาดคะเนและ

จัดทำแผนงาน ความสามารถในการจัดโครงสร้างและระบบงาน ความสามารถในการจัดบุคลากรในหน่วยงาน ความสามารถในการอำนวยการบริหาร การเป็นผู้นำ การร่วมมือประสานงาน การประชาสัมพันธ์ และความสามารถในการจัดทำรายงานประเมินผลในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการจัดควบคุมทรัพยากรค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 14 - 16) ระบุว่าปัจจุบันการบริหารองค์กรภาครัฐและเอกชนนิยมใช้หลักการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) หรือนักวิชาการบางคนเรียกว่า หลักธรรมาภิบาลบ้าง หลักธรรมบ้าง ซึ่งเป็นหลักการบริหารจัดการที่ดีที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ระเบียบดังกล่าวพยายามสะท้อนภาพการบริหารจัดการที่ดีในองค์กร ซึ่งเริ่มจากการเรียกร้องของธนาคารโลกให้ประเทศผู้กู้เงินกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการที่ดีให้เป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยประกันว่าผู้บริหารได้ดำเนินการบริหารด้านความรับผิดชอบและนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จขององค์กรอย่างแท้จริง เป้าหมายดังกล่าวรวมไปถึงความรับผิดชอบต่อสังคม การเปิดเผยโปร่งใส การมีส่วนร่วม หลักธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวนี้ ได้ระบุหลักการไว้ 6 ประการ สามารถใช้ได้ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมายและกฎข้อบังคับเหล่านี้ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายในกฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล
2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นความถูกต้องดีงาม โดยร่วมกันรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักการนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ ใจจริง ขยันอดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ
3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยการปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดเผยโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาความสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่เพื่อรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างกันและกล้าที่จะยอมรับผลงานการกระทำของตนเอง

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยแรงจูงใจให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่าสร้าง สรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันในเวทีโลกและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาหมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคมหนึ่ง ๆ ในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดี มีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

3. กระบวนการบริหาร

กระบวนการบริหารเป็นแนวทางเทคนิค หรือวิธีการที่ผู้บริหารใช้ปฏิบัติภารกิจให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย มีผู้เสนอกระบวนการบริหารไว้ดังนี้

ลูทลิคและเออร์วิค (Gulick and Urwick, 1937 : 48 - 47) ได้สรุปกระบวนการบริหารประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 7 ประการ เรียกว่า "POSDCORB" ดังนี้

1. การวางแผนการดำเนินงาน (P = Planning)
2. การจัดโครงสร้าง (O = Organizing)
3. การจัดบุคลากร (S = Staffing)
4. การวินิจฉัยสั่งการ (D = Directing)
5. การประสานงาน (Co = Coordinating)
6. การรายงาน การประชาสัมพันธ์ (R = Reporting)
7. การจัดงบประมาณ (B = Budgeting)

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหาร คือ วิธีการที่ผู้บริหารใช้ปฏิบัติการให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย โดยการวางแผนการ จัดองค์กรการจัดสรรคน การนำ การปฏิบัติ การควบคุมงาน การรายงานผล และการจัดสรรงบประมาณ

การจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย

1. ความหมายของการศึกษาปฐมวัย

นักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย ไว้ดังนี้

การศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมและพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีบุคลิกที่เหมาะสมตามวัยและพร้อมที่จะรับการศึกษาในระดับต่อไป (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2542 : 6)

การศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาในลักษณะการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา (กรมวิชาการ. 2548 : 1)

การศึกษาปฐมวัย หมายถึง การพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี ให้มีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ที่เหมาะสมตามวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้และสร้างรากฐานชีวิตให้พัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (กรมวิชาการ. 2546 : 1)

วารสารธี รั ก วิ จ ย (2545 : 53) การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การพัฒนาการของเด็กที่พัฒนามาถึงระดับหนึ่งที่จะทำให้เด็กมีความสามารถที่จะเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ๆ ได้อย่างง่าย โดยที่วุฒิภาวะทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญามีการพัฒนาถึงจุดหนึ่ง ซึ่งเป็นรากฐานให้ก้าวไปสู่การเรียนรู้ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการระบุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ให้เข้าใจที่ตรงกันใน 3 ประเด็น คือ

ความหมายด้านอายุของผู้เข้ารับศึกษา คือ เด็กปฐมวัย ตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี

ความหมายด้านอายุของการจัดการศึกษา คือ การพัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย

ความหมายด้านรูปแบบของการจัดการศึกษา คือ การจัดการศึกษาในรูปแบบของการเตรียมความพร้อม

ซึ่งความหมายดังกล่าว จึงถือเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เป็นไปในทางเดียวกัน

2. แนวคิดในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

แนวคิดในการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2548 : 20) องค์การสหประชาชาติได้ประกาศใช้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ในปีพุทธศักราช 2533 ซึ่งมีสาระสำคัญมุ่งปกป้องและส่งเสริมเด็ก รวมถึงตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของเด็ก โดยประเทศที่ลงนามในอนุสัญญาย่อมต้องปกป้องและส่งเสริมสิทธิพื้นฐานของเด็ก 4 ประการ คือ

2.1 สิทธิในการอยู่รอด ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการบริการด้านสาธารณสุข สิทธิที่จะได้รับการจดทะเบียนและลงชื่อทันทีตั้งแต่แรกเกิด

2.2 สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และอารมณ์

2.3 สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครอง ได้แก่ การคุ้มครองจากการทำร้าย ทารุณกรรม ทอดทิ้งแสวงหาประโยชน์ การลักพา ฯลฯ

2.4 สิทธิในการมีส่วนร่วม ได้แก่ การแสดงความคิดเห็น การได้รับข้อมูล ข่าวสาร การแสดงออกทางศาสนาหรือของเด็ก รวมถึงการส่งเสริมให้มีการเผยแพร่หนังสืออื่น ๆ เพื่อเด็ก

3. ความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยง หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาศักยภาพตนเองตามลำดับขั้นของการพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ ดังนี้

3.1 การพัฒนามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่อยู่ในครรภ์ช่วงปฐมวัยและต่อเนื่องตลอดชีวิต

3.2 หลักวิชาการและการวิจัยได้แสดงว่าปัจจัยแวดล้อมและการเลี้ยงดูที่เหมาะสมสามารถเปลี่ยน โครงสร้างและประสิทธิภาพการทำงานของสมองมนุษย์ได้เวลาที่สำคัญและจำเป็นที่สุดในการพัฒนาสมอง คือ ในช่วง 5 ปีแรกของชีวิต

3.3 การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ที่ยั่งยืนและป้องกันปัญหาสังคมในระยะยาว จำเป็นต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่ปฐมวัย โดยเน้นครอบครัวเป็นแกนหลักและชุมชนเป็นฐาน ที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ในการพัฒนาเลี้ยงดูเด็กทุกขั้นตอน

3.4 แนวคิดในการพัฒนาเด็กเพื่อให้มีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลนับตั้งแต่ปฏิสนธิจนเจริญวัย จำเป็นต้องมีการตื่นตัวและผนึกกำลังทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมกันส่งเสริมครอบครัวให้พ่อแม่ มีความรักและความรู้ สามารถเลี้ยงดูบุตรหลานได้อย่างถูกวิธี

3.5 ผู้ดูแลเด็ก ครู รวมทั้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เจริญเติบโต พัฒนาไปในทางที่พึงประสงค์ บุคคลเหล่านี้ต้องมีหลักวิชาการและทักษะที่ถูกต้องในการเลี้ยงดูเด็ก

การจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนและดำเนินการจัดการได้อย่างถูกต้องตามหลักการและอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

4. จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่แตกต่างหลากหลายไปจากการศึกษาระดับอื่น โดยมีรูปแบบและจุดมุ่งหมายที่จัดแตกต่างกันไปตามสภาพความต้องการนโยบายหรือหลักปรัชญาการศึกษาของแต่ละหน่วยงานที่จัด แต่อย่างไรก็ดี จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาปฐมวัยที่เหมาะสมมีเป้าหมายเดียวกัน คือ พัฒนาเด็กทุก ๆ ด้าน (Whole Child) ซึ่งการให้การศึกษอบรมเลี้ยงดูเด็ก ระดับปฐมวัยอย่างถูกต้องเหมาะสมย่อมจะมีความสำคัญต่อประเทศชาติอย่างยิ่ง เพราะถ้าเด็กในวัยนี้ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างถูกต้องเหมาะสมจะส่งผลดีและเป็นรากฐานต่อการพัฒนาและการศึกษาในระดับอื่นด้วย

ชีวิตในช่วงวัยเด็กตอนนี้หรือระยะปฐมวัยที่สำคัญที่สุดของชีวิต สิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างเด็กอายุแรกเกิดจนถึงเริ่มเข้าชั้นประถมศึกษาจะส่งผลต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก และเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาเด็กในวัยต่อ ๆ ไป ดังนั้น การจัดการศึกษาในระดับนี้จึงควรเป็น การจัดการศึกษาที่จะเสริมสร้างพัฒนาการและประสบการณ์ของเด็กให้มีความพร้อมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

จุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับปฐมวัยไม่ใช่เพียงแต่เป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเข้าเรียนต่อในระดับประถมศึกษาเท่านั้น แต่เป็นการช่วยเด็กให้มีชีวิตสมบูรณ์แบบตามที่ได้ปฐมวัยพึงจะมีเพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่พร้อมที่จะเรียนรู้ ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีวิธีสอนที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กได้ดำรงชีวิตในวัยเริ่มต้นด้วยความสุข และมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กดำรงชีวิตในวัยเริ่มต้นด้วยความสุขและมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2553 : 336) ได้ตั้งคณะอนุกรรมการดำเนินงานวิจัย เรื่อง รูปแบบศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนหรือศูนย์เด็กปฐมวัย โดยได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

4.1 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางกายของเด็กอย่างเต็มที่ เพื่อจะได้เป็นพลเมืองไทยที่สมบูรณ์ แข็งแรง

4.2 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ อารมณ์และสังคมของเด็กเพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ มีความเข้มแข็งทางจิตใจที่จะเผชิญอุปสรรคและอันตรายได้

4.3 เพื่อให้เด็กมีนิสัยขยัน แข็งแรง ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย ประหยัด สะอาด

4.4 เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

4.5 เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนหรือศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน ในการส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็ก

5. แนวคิดปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

แนวคิด ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

5.1 แนวคิดในการจัดการศึกษาปฐมวัย (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 3-7)

5.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก พัฒนาการของมนุษย์ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวของมนุษย์ เริ่มตั้งปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัย จะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะการพัฒนากันแตกต่างกันไปตามวัย ซึ่งบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละวัย เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึง 5 ขวบ พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายที่อธิบายการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องเป็นตามลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาไปถึงขั้นใดจะต้องเกิดภาวะของความสามารรถขั้นนั้นก่อน

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก จึงเป็นเสมือนเป็นแนวทางให้ผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องเข้าใจเด็ก สามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ ได้ชัดเจนขึ้น

5.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์มีผลสืบเนื่องจากประสบการณ์ที่ได้รับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนจะเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กและเนื่องจากการเรียนรู้เป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระบอบที่สูงขึ้น และเด็กมีการเรียนรู้ตามธรรมชาติตั้งแต่เกิดก่อนจะเข้าสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตนเองในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้โดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

5.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตของเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต ได้มีโอกาสทดลอง สร้างสรรค์ แก้ปัญหา และค้นพบด้วยตนเอง ซึ่งมีอิทธิพลและผลดีต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัย เด็กจะรู้จักการเรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมถึงธรรมชาติรอบตัว ดังนั้นการจัดการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจึงถือการเล่นอย่างมีจุดหมาย เป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

5.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมตัวเด็กทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกัน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยถือว่าผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้การพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ผู้สอนควรเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนาเกิดการเรียนรู้และอยู่ในกลุ่มคนที่มีพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างมีความสุข

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมา สรุปแนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัยได้ว่า ครูผู้ดูแลเด็ก ต้องศึกษาหลักการของหลักสูตรให้เข้าใจ เพราะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดู ควบคู่กับการให้การศึกษา โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคน ทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการสื่อสาร และการเรียนรู้หรือเด็กที่มีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือค้อยโอกาส เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัย อย่างสมดุล และโดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรง ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง

ฟ้าเหมาะสมกับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู ตามลำดับขั้นของการ พัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพและนำไปใช้ในชีวิิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีและ คนเก่งของสังคมสอดคล้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจ สังคม โดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน

การกระจายอำนาจทางการศึกษา

1. ความหมายของการกระจายอำนาจ

ชวงศ์ ฉายะบุตร (2539 : 1-4) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจ ไว้ว่าเป็น การที่รัฐมอบอำนาจหน้าที่ในการบริหารหรือกิจการบางอย่างให้องค์กรปกครองหรือสถาบัน ของรัฐไปกระทำหรือดำเนินการหรืออยู่ในความควบคุมดูแลของรัฐ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่ง ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การมีส่วนกลาง โอนหรือกระจายอำนาจปกครองบางส่วนไปให้ ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเอง โดยส่วนกลางเพียงแต่คอยควบคุมมิให้ออกนอกเขตที่ กฎหมายกำหนดไว้

กรมการปกครอง (2539 : 11) ให้ความหมายว่า การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นหลักการอย่างหนึ่งของการจัดระเบียบการปกครองประเทศ โดยมี หลักการสำคัญคือ เป็นการทอนอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่น ดำเนินการเองโดยอิสระพอสมควร ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายการกระจายอำนาจทำให้เกิด การจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น องค์กรบริหารส่วนตำบลถือได้ว่าเป็นหน่วย การปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งตามแนวความคิดของหลักการกระจายอำนาจปกครอง

ประยงค์ เต็มชวลา (2540 : 20) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า หมายถึง การลดอำนาจควบคุมที่เคยรวมไว้เดิมให้ผู้รับผิดชอบในเขตพื้นที่ดำเนินการแทน

ชำนาญ ยุวบูรณ์ (2503 : 18) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้

2 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 แนวทฤษฎีดั้งเดิมซึ่งมีความหมายใน 2 ลักษณะ อันได้แก่

1. กระจายอำนาจตามอาณาเขต (Decentralization by Territory) ซึ่งหมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการ หรือบริการสาธารณะภายในขอบเขตแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่น มีอิสระบางประการในการปกครองตนเอง

2. การกระจายอำนาจตามกิจกรรม (Decentralization by Function) ซึ่งหมายถึง การมอบอำนาจให้องค์กรสาธารณะจัดทำกิจกรรมประเภทใดประเภทหนึ่ง เพื่อให้มีอิสระในการดำเนินงานเหมาะสมแก่เทคนิคของงานนั้น

แนวทางที่ 2 แนวทฤษฎีใหม่ เห็นว่าการที่จะพิจารณาว่าเป็นการรวมอำนาจหรือการกระจายอำนาจ ควรพิจารณาว่า อำนาจวินิจฉัยชี้ขาดอยู่ที่องค์การปกครองเดียวหรือหลายองค์การปกครอง ถ้ารวมอยู่ในองค์การปกครองเดียวกัน เรียกว่า รวมอำนาจ แต่ถ้าอำนาจนี้ตกอยู่หลายองค์การ เรียกว่า องค์การการกระจายอำนาจ แนวทฤษฎีนี้ไม่เห็นด้วยที่จะแยกความหมายของการกระจายอำนาจออกเป็นการกระจายอำนาจตามอาณาเขตการกระจายอำนาจตามภารกิจ สถาบันดำรงราชานุภาพ (2542 : 12) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้

2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 การกระจายอำนาจตามอาณาเขต (Size and Boundary) หมายถึง การมอบอำนาจ ไปให้ท้องถิ่นจัดกิจกรรมหรือบริหารสาธารณะภายในท้องถิ่นเองและมีอิสระบางประการในการปกครอง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและสุขาภิบาล เป็นต้น

ลักษณะที่ 2 การกระจายอำนาจตามภารกิจ (Functional) หมายถึง การมอบองค์การสาธารณะจัดทำกิจกรรมประเภทใดประเภทหนึ่ง เพื่อให้มีอิสระในการดำเนินงานให้เหมาะสมกับเทคนิคของงานนั้น เช่น การไฟฟ้า การประปา และการโทรศัพท์ เป็นต้น ฐเนศวร์ เจริญเมือง (2542 : 59) ให้ความหมายของการกระจายอำนาจว่า หมายถึง ระบบบริหารประเทศที่เปิด โอกาสให้ท้องถิ่นต่าง ๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลาย ๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐเป็นกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการกิจกรรมแทนทุกอย่างของท้องถิ่น

จากความหมายของการกระจายอำนาจข้างต้นสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ คือ การจัดสรรหรือแบ่งอำนาจให้กับองค์กรอื่นเพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางประการด้วยตนเอง หรือ คือ การที่ราชการส่วนกลางมอบอำนาจหน้าที่บางประการในการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ความอิสระในการดำเนินการต่าง ๆ ด้วยตนเองภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ

2. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. 2543 : เว็บบไซต์) เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐ ในระบบประชาธิปไตย โดย

มุ่งลดบทบาทของรัฐบาลส่วนกลางลงเหลือภารกิจหลักเท่าที่ต้องทำ เท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจึงเป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจ หน้าที่ใหม่ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในสถานะที่สังคมมีกลุ่มที่หลากหลาย มีความต้องการและความคาดหวังจากรัฐที่เพิ่มขึ้น และแตกต่างกัน ขัดแย้งกัน ในขณะที่รัฐเองก็มีขีดความสามารถและทรัพยากรที่จำกัด ในการตอบสนองปัญหา ความต้องการ ที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันต่อเหตุการณ์ และตรงกับความต้องการของ ท้องถิ่นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นการกระจายสิ่งต่อไปนี้ จากส่วนกลางให้กับท้องถิ่น

1. หน้าที่ เป็นการกระจายหน้าที่ ที่เป็นประโยชน์โดยตรงกับท้องถิ่น ให้กับท้องถิ่น รับผิดชอบดำเนินการเอง
2. อำนาจตัดสินใจ เป็นการกระจายอำนาจตัดสินใจดำเนินการตามหน้าที่ ที่ส่วนกลางกระจายไปให้ท้องถิ่นดำเนินการเอง
3. ทรัพยากรการบริหาร เป็นการกระจายอำนาจบุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้กับท้องถิ่น
4. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นการกระจายความรับผิดชอบต่อภารกิจ หน้าที่ ที่รัฐกับผู้บริหารท้องถิ่นและประชาชนร่วมกันรับผิดชอบ
5. ความพร้อม เป็นการกระจายอำนาจความพร้อม ที่มีอยู่ในส่วนกลางให้กับท้องถิ่น เพื่อสร้างขีดความสามารถให้กับท้องถิ่น เป็นการทำให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. รูปแบบการกระจายอำนาจ

รูปแบบของการกระจายอำนาจสามารถจำแนกได้หลายวิธีตามความคิดของนักวิชาการ ดังนี้

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2541 : 22 – 25) กล่าวว่าไว้ว่ารูปแบบการกระจายอำนาจมีดังนี้

1. การแบ่งอำนาจ (Deconcentration)

การแบ่งอำนาจเป็นการจัดสรรหรือถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ จากส่วนกลาง หรือศูนย์รวมอำนาจ ไปสู่หน่วยงานระดับต่างในสายการบังคับบัญชาของรัฐบาล กลาง เพื่อสะดวกในการดำเนินกิจการ เช่น ถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค จังหวัดหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่ ผู้ได้รับการแบ่งอำนาจเป็นผู้รับผิดชอบในผลของการตัดสินใจในเรื่องที่ได้รับการแบ่งอำนาจ

2. การมอบอำนาจ (Delegation)

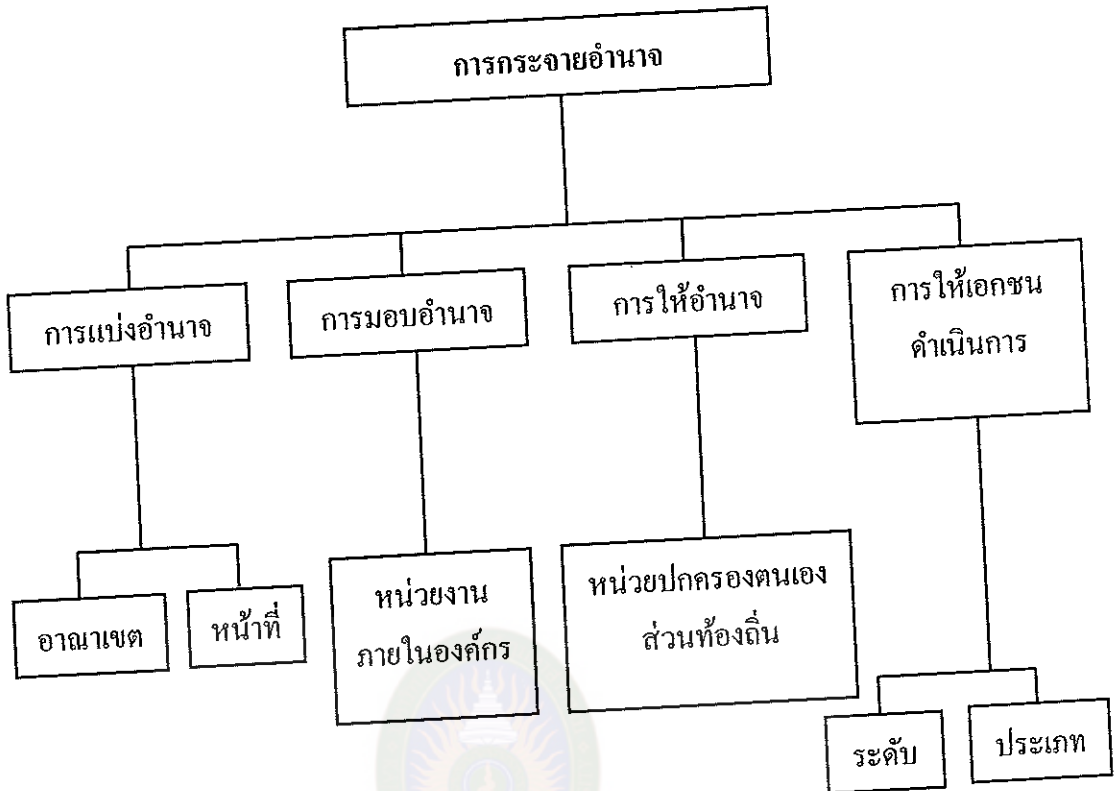
การมอบอำนาจ เป็นการที่ผู้บริหารที่มีอำนาจสูงสุดในหน่วยงานหรือใน ส่วนกลางจัดสรรหรือถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจไปยังผู้บริหารระดับล่างของ องค์กร เพื่อตัดสินใจได้เร็วมากขึ้น โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนตามลำดับขั้นขึ้นไปเป็นการถ่าย โอนอำนาจไปยังหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานในการควบคุมของรัฐ ผู้มอบอำนาจยังคงเป็น ผู้รับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจที่ได้มอบอำนาจไปแล้ว

3. การโอนอำนาจหรือการให้อำนาจ (Devolution)

การโอนอำนาจหรือการให้อำนาจ เป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ในการ ตัดสินใจจากส่วนกลางหรือระดับบนไปยังระดับล่างอย่างสมบูรณ์ โดยมีกฎหมาย กฎระเบียบ เกี่ยวกับการโอนอำนาจอย่างชัดเจน ผู้บริหารระดับล่างจึงมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และ ควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย ดังนั้น จึงไม่มีอำนาจหรือมีแต่เพียงเล็กน้อยในการ ควบคุมการดำเนินการในภารกิจที่โอนอำนาจไปแล้ว

4. การให้เอกชนดำเนินการ (Privatization)

การให้เอกชนดำเนินการเป็นการถ่ายโอนอำนาจให้เอกชนที่เป็นบุคคลหรือ คณะบุคคลดำเนินการแทนรัฐ เป็นการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างใดอย่างหนึ่ง ของทางราชการไปให้เอกชนดำเนินการแทน หรือสนับสนุนให้ภาครัฐเอกชนลงทุนในการ ดำเนินการบางอย่าง เช่น ขายกิจการของรัฐให้เอกชน สนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการกระจายอำนาจในภาพรวม (เสริมศักดิ์ วิชาสารถรณ์. 2541 : 22 – 25)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 ติณ ปรัชญพฤทธิ (2541 ; อ้างถึงใน ธรรมนูญ เล็กถวิลวงศ. 2546 : 11) จำแนกรูปแบบของการกระจายอำนาจไว้ 2 รูปแบบ คือ การกระจายอำนาจแบบ Deconcentration ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจที่ส่วนกลางแบ่งอำนาจการตัดสินใจให้กับท้องถิ่น ไปใช้ในการวินิจฉัยดำเนินการ แต่ส่วนกลางยังทรงไว้ซึ่งอำนาจในการแทรกแซงผลของการตัดสินใจของท้องถิ่น และการกระจายอำนาจแบบ Devolution ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจที่ส่วนกลางให้อำนาจการตัดสินใจให้แก่ท้องถิ่น

เชียร์ และเดนนิส (Cheer and Dennis. ม.ป.ป. ; อ้างถึงใน ธรรมนูญ เล็กถวิลวงศ. 2546 : 12) กล่าวถึงรูปแบบของการกระจายอำนาจไว้ว่า การกระจายอำนาจมีรูปแบบด้วยกันทั้งหมด 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การแบ่งอำนาจ (Deconcentration) รูปแบบที่ 2 การมอบอำนาจให้หน่วยงานระดับรองลงไป (Delegation to semiautonomous or parastatal agencies) รูปแบบที่ 3 การให้อำนาจแก่องค์กรการบริหารในท้องถิ่น (Devolution to local government) รูปแบบที่ 4

การให้เอกชนหรือองค์กรที่ไม่ใช่รัฐเป็นผู้ดำเนินการ (Transfer of function from public nongovernment institutions)

จากรูปแบบการกระจายอำนาจที่นักวิชาการได้เสนอไว้แสดงให้เห็นว่ามีรูปแบบที่สอดคล้องกัน 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การแบ่งอำนาจ (Deconcentration) รูปแบบที่ 2 การมอบอำนาจ (Delegation) รูปแบบที่ 3 การให้อำนาจหรือโอนอำนาจ (Devolution) รูปแบบที่ 4 การให้เอกชนดำเนินการ (Privatization)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจอาจมีความสอดคล้องกันในประเด็นหลักดังนี้ ประเด็นที่ 1 ให้มีการกระจายภาระหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์และอำนาจหน้าที่ที่จะปฏิบัติ ประเด็นที่ 2 ให้มีการบริหารจัดการ ซึ่งจะต้องตัดสินใจและรับผิดชอบด้วยท้องถิ่นเอง ประเด็นที่ 3 จะต้องมีเป้าหมายชัดเจน ดำเนินการอย่างเป็นระบบ สามารถประเมินได้ ประเด็นที่ 4 ต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและบรรยากาศของการทำงาน กล่าวโดยสรุปคือ หลักการกระจายอำนาจเป็นการกระจายภาระหน้าที่ อำนาจหน้าที่ที่จะปฏิบัติ และความรับผิดชอบ โดยให้มีการบริหารจัดการซึ่งจะต้องมีเป้าหมายชัดเจน สามารถประเมินได้ เพื่อวัตถุประสงค์ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานนั้น ๆ

4. กระจายอำนาจทางการศึกษา

การกระจายอำนาจทางการศึกษามีผู้ให้ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษาไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

ประเวศ วะสี (2536 : 9) ได้อธิบายไว้ว่า กระจายอำนาจทางการศึกษา เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่ภูมิภาค ชุมชน ท้องถิ่น และสถานศึกษาให้สามารถรวมตัวจัดการศึกษาอย่างยืดหยุ่น หลากหลาย และสอดคล้องกับทุก ๆ คนของแต่ละจังหวัด รวมทั้งการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาของจังหวัดด้วย โดยหน่วยงานระดับกรม กองในส่วนกลางจะปรับสถานะเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมสนับสนุนจังหวัด

ธีระ รุญเจริญ (2545 : 50) ได้ให้ความหมายการกระจายอำนาจทางการศึกษาไว้ว่าเป็นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบจากศูนย์กลาง หรือศูนย์รวมอำนาจไปยังพื้นที่หรืออาณาเขตรอบ ๆ จากระดับบนไปสู่ระดับล่าง หรือจากระดับชาติไปสู่ท้องถิ่น เป็นการถ่ายโอนหน้าที่ในการตัดสินใจทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการมอบอำนาจความรับผิดชอบในการตัดสินใจจากส่วนกลางไปสู่ระดับภูมิภาคและระดับโรงเรียน โดยหลักการแล้วเป็นอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน

ภาณุวัฒน์ ถักตีวงศ์ (2540 ; อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2549 : 8) ให้ความหมายการกระจายอำนาจทางการศึกษาว่า หมายถึง การที่รัฐ หรือรัฐบาลส่วนกลางให้อำนาจในการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ กับส่วนราชการในส่วนภูมิภาคหรือส่วนราชการในระดับท้องถิ่นไปปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด หรือเป็นการใช้อำนาจการตัดสินใจให้กับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้นำไปใช้ในการจัดการศึกษาโดยตรง

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (ม.ป.ป. : 2) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจทางการศึกษาไว้ว่า การกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและการตัดสินใจจากส่วนกลางหรือศูนย์รวมอำนาจไปสู่ส่วนต่าง ๆ ขององค์กร โดยให้ทุกส่วนขององค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การบริหารและระบวนการทางกฎหมายที่จะมอบอำนาจขั้นต้นและความรับผิดชอบให้แก่ท้องถิ่นในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 โครงสร้างของงานสถานศึกษาตั้งแต่ การบริหารงานวิชาการ งาน บุคลากรงานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป เพื่อให้สถานศึกษาและชุมชนมีอิสระในการบริหารจัดการศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา หมายถึง การกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบและการตัดสินใจในการจัดการศึกษาจากส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง กรมต่าง ๆ ลงไปสู่ภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยปฏิบัติโดยตรง เพื่อความเป็นอิสระและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นของตนเอง

5. หลักการกระจายอำนาจทางการศึกษา

เสริมศักดิ์ วิศาลภรณ์ และคณะ (2541 : 4 – 5) กล่าวถึงหลักการกระจายอำนาจทางการศึกษา ไว้ดังนี้

1. การกระจายอำนาจควรคำนึงถึงความยืดหยุ่น (Flexibility) ความมีอิสระ (Autonomy) ในการจัดการศึกษา กระบวนการบริหารจัดการจะต้องมีความ โปร่งใส (Transparency) และอยู่ในวิสัยที่ตรวจสอบได้ (Accountability)
2. การกระจายอำนาจเป็นการลดขั้นตอนการบังคับบัญชาและประสานงาน ดังนั้นจึงควรแยกระบบบริหารออกเป็นระดับอำนาจอื่น ได้แก่ หน่วยงานส่วนกลางหรือตัวแทนส่วนกลางที่ไปตั้งในเขตพื้นที่
3. การกระจายอำนาจควรเน้นการเพิ่มอำนาจ (Empowerment) แก่ท้องถิ่นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา (Stakeholder) มีส่วนร่วม (Participation) และเป็นหุ้นส่วน

(Partnership) ในการจัดการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีอำนาจเบ็ดเสร็จในการจัดการศึกษาให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นได้ การบริหารควรจะใช้แบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

4. การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษานั้นควรตระหนักในเรื่องของเอกภาพด้านนโยบายและแผน มาตรฐานการศึกษา และควรกระจายอำนาจสู่หน่วยปฏิบัติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยกระจายอำนาจในการบริหารคน บริหารเงิน และบริหารหลักสูตร

5. การกระจายอำนาจควรมีหลายวิธีทั้งการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) มอบอำนาจ (Delegation) การโอนหรือการให้อำนาจ (Devolution) รวมทั้งการให้เอกชนดำเนินการ (Privatization)

6. การกระจายอำนาจจำเป็นจะต้องมีการประกันคุณภาพ มีการติดตามและตรวจสอบ โดยมีการตรวจสอบภายในจากหน่วยปฏิบัติเองและตรวจสอบจากภายนอก โดยงานกลางที่เป็นอิสระเป็นผู้ตรวจสอบ และควรกระจายอำนาจทั้งตาม โครงสร้าง ภารกิจและตามอาณาเขต

6. วัตถุประสงค์การกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษา

รุ่งच्छาพร เวหะชาติ (ม.ป.ป. : 3 – 4) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การกระจายอำนาจได้มาจากการตรวจสอบการปฏิรูปในหลาย ๆ แห่ง การกระจายอำนาจได้เกิดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาให้ดีขึ้น โดยวิธีการ
  - 1.1 เพิ่มจำนวนปัจจัยตัวป้อนเข้าในการจัดการเรียนการสอน
  - 1.2 ปรับปรุงคุณภาพของปัจจัยตัวป้อนเข้าในการจัดการเรียนการสอน
  - 1.3 เพิ่มความสัมพันธ์ของโปรแกรมการเรียนวิชาต่าง ๆ หรือปรับเนื้อหาในโปรแกรมการเรียนการสอนให้ตรงกับความสนใจของคนในพื้นที่
  - 1.4 เพิ่มนวัตกรรมเข้าไปในโปรแกรมการเรียน
  - 1.5 เพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้เรียนมากขึ้น
  - 1.6 ลดความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ
  - 1.7 เพิ่มพูนผลลัพ์การเรียนรู้
2. เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของระบบการศึกษาที่จัดขึ้น โดยวิธีการ
  - 2.1 เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากร

- 2.2 เพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร
- 2.3 จัดโปรแกรมการเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน
- 2.4 เพิ่มการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาหรือนวัตกรรมต่าง ๆ
3. เพื่อเปลี่ยนแปลงแหล่งที่มาและจำนวนเงินที่ได้สำหรับการจัดการศึกษา

โดยวิธีการ

- 3.1 เพิ่มจำนวนเงินที่ใช้จ่ายในการจัดการศึกษา
- 3.2 เปลี่ยนแปลงแหล่งเงินทุนจากรัฐ ไปยังสังคมหรือชุมชน
4. เพื่อให้ประโยชน์แก่รัฐบาล
  - 4.1 ช่วยขจัดปัญหาด้านการเมืองที่เกิดขึ้นภายนอกให้แก่รัฐ
  - 4.2 ช่วยขจัดปัญหาและความยุ่งยากเกี่ยวกับการบริหารแบบระบบราชการ

ภายในของรัฐ

- 4.3 ช่วยแบ่งเบาภาระด้านการเงินให้กับรัฐ
- 4.4 ทำให้รัฐเป็นองค์กรที่ชอบด้วยกฎหมายและการเมืองมากยิ่งขึ้น
- 4.5 ลดการรั่วราษฎร์บังหลวงในระดับชาติ
5. เพื่อให้ประโยชน์แก่ท้องถิ่น

- 5.1 เพิ่มงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาที่มีอยู่แก่ท้องถิ่น
- 5.2 เพิ่มศักยภาพของท้องถิ่น
- 5.3 ปรับปรุงการตอบสนองของรัฐต่อความต้องการของท้องถิ่น
- 5.4 การกระจายอำนาจทางการเมืองอีกครั้งหนึ่ง โดยลดบทบาทของ

ผู้ปฏิบัติงานในส่วนกลางลงแต่ให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้น
วัตถุประสงค์เหล่านี้สามารถแบ่งแยกชัดเจนได้อีกหลายวิธี ดังนี้

1. แรงจูงใจด้านการเมือง ในประเทศส่วนใหญ่ของโลกมีความกระตือรือร้นที่จะให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ซึ่งอ้างว่าได้ถูกกีดกันจากสิทธินี้

2. แรงจูงใจด้านการเงิน รัฐบาลไม่สามารถจัดหาแหล่งเงินเพื่อสนองความต้องการในการจัดการเรียนการสอน

3. แรงจูงใจด้านประสิทธิภาพ มีการโต้ตอบอย่างลับปล้นว่าการให้ท้องถิ่นได้ตัดสินใจมากขึ้น

การปฏิรูปการกระจายอำนาจส่วนใหญ่ดำเนินไปเพื่อวัตถุประสงค์เหล่านี้ไม่มากนัก
น้อย ปัญหาอันเกิดจากความซับซ้อนทำให้ต้องคำนึงถึงยุทธวิธีที่จะดำเนินการเป็นสำคัญ
เนื่องจากยุทธวิธีบางอย่างไม่สามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ทุกข้อ ได้ดีเท่ากัน และข้อเสนอ
ต่าง ๆ ของการกระจายอำนาจ โดยปกติมักทำให้บุคคลและกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้ประโยชน์จากระบบ
กำกับดูแลการศึกษาในปัจจุบันเกิดความเกรงกลัว ทำให้เกิดการต่อต้าน การเปลี่ยนแปลง
อย่างหนักหน่วง อาจจะเป็นไปได้ที่จะสร้างยุทธศาสตร์ที่ทำให้เป้าหมายของกระทรวงประสบ
ความสำเร็จโดยไม่ให้กระทบกระเทือนเป้าหมายอื่น สามารถก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็น
ประโยชน์อันจะนำไปสู่การพัฒนายุทธศาสตร์อื่นต่อไป

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. การปกครองส่วนท้องถิ่น

ได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้มากมาย
ส่วนใหญ่แล้วมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกันจะต่างกันบ้างก็คือสำนวนและรายละเอียด
ปลีกย่อย ดังนี้

เดเนียลวิท (Daniel Wit) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่
รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้
ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเป็นบางส่วนในการ
บริหารท้องถิ่นที่ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

ประทาน กงฤทธิศึกษากร นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่
เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การ
ทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนไทยในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดย
รัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย
ของตนเอง

ธนศวรร์ เจริญเมือง (2542 : 38 – 49) แบ่งการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 4
ประเด็นใหญ่ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองกับระบอบประชาธิปไตย การปกครอง
ท้องถิ่นสร้างค่านิยมระบบประชาธิปไตยที่สำคัญ 2 อย่าง คือ ความชอบธรรมของเหตุผลของ
แต่ละคน และความจำเป็นที่จะต้องคัดเลือกเหตุผลเหล่านี้ว่าอันไหนมีความเหมาะสมมากที่สุด

2. ที่มาของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีที่มา 3 ทาง คือ โดยการสืบสายโลหิต โดยการแต่งตั้งจากรัฐบาลกลาง และโดยการเลือกตั้งจากประชาชน

3. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับชุมชนและระดับประเทศ การปกครองท้องถิ่นเป็นแบบประชาธิปไตยโดยพื้นฐาน ผู้นำท้องถิ่นควรมาจากการเลือกตั้ง การปกครองท้องถิ่นเช่นนี้จะมีบทบาทสนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตยระดับชาติ

4. การปกครองท้องถิ่นในมิติเศรษฐศาสตร์ ระบบการปกครองท้องถิ่นใดที่สามารถเสนอทางเลือกให้ประชาชนผู้บริโภคได้อย่างกว้างขวางกว่าและเลือกภายในอัตราที่ต่ำกว่าย่อมได้รับความนิยม

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นโดยคนไทยในท้องถิ่นนั้น ๆ และเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครองร่วมกัน โดยถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล

การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิด โอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้ง มีองค์การหรือสถาบันซึ่งจำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

2. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โชคชัย กำแหง (2547 : 29 – 42) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาท้องถิ่นไว้ว่า โดยทั่วไปจะยึดหลักการ ส่วนกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบายแผนการศึกษา หลักสูตร มาตรฐานและการวัดประเมินผลการศึกษา โดยมอบให้ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ตามกำหนด ฉะนั้น การจัดการศึกษาท้องถิ่นของไทยในปัจจุบันจึงยึดหลักการดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจในการศึกษาท้องถิ่นได้มอบอำนาจให้ราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเองภายใต้การประสานส่งเสริมของส่วนกลาง เพื่อให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

2. หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาท้องถิ่นรัฐบาลจะเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องเฉพาะในการสนับสนุนส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาได้

3. การนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาท้องถิ่น
วิธีการจัดการศึกษาท้องถิ่นเพื่อให้การบริหารการศึกษาของท้องถิ่นเป็นไปอย่างเหมาะสมจึงได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาท้องถิ่น

4. กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ควบคุม ส่งเสริมและพัฒนาในด้านธุรการเกี่ยวกับนโยบายและการจัดการศึกษาท้องถิ่นให้เป็นไปตามเป้าหมายจัดสรรเงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นหน่วยงานประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่นที่เกี่ยวข้องให้คำแนะนำและช่วยเหลือหน่วยการปกครองท้องถิ่นในการแก้ปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย

5. กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่รับผิดชอบด้านวิชาการมาตรฐานการศึกษาการกำหนดหลักสูตรเกณฑ์กลาง

6. คณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ส่งเสริมและวางนโยบายกำหนดมาตรฐานด้านการบริหารงานบุคคล เช่น การบรรจุแต่งตั้งกำหนดตำแหน่งและวินัยของพนักงานครูในท้องถิ่น

3. หลักการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาของประเทศและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง หลักการที่สำคัญ (ส่วนแผนและงบประมาณทางการศึกษาท้องถิ่น. ม.ป.ป. : 117 - 118) ได้แก่

1. การจัดการศึกษาต้องยึดหลักเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

2. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐประกาศว่าเป็นการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 43 ต้องทั่วถึงประชาชน มีคุณภาพ และไม่เก็บค่าใช้จ่าย ทั้งนี้จะต้องจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม หรือความบกพร่องทางการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ

หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสให้มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

3. การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

4. ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิและหน้าที่เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

4. วิธีการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นระยะ 3 ปี พุทธศักราช 2549 – 2550 ของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานตามพันธกิจการจัดการศึกษาและวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาท้องถิ่น การจัดการศึกษาทุกระบบ เพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของคนในท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการวิถีชีวิตให้อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และมีความสุขที่ยั่งยืนสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศ และนานาชาติและพันธกิจ เนื่องจากการจัดการศึกษาท้องถิ่น ทั้งในระบบและนอกระบบ รวมทั้งการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยและภารกิจด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสร้างความเข้มแข็งทางสังคมให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นระยะ 3 ปี ข้างหน้าต่อไปได้บูรณาการและกำหนดงบประมาณและประเภทลักษณะของภารกิจที่ต้องดำเนินการในช่วงระยะเวลาดังกล่าว โดยให้สอดคล้องกับนโยบายและภารกิจการจัดการศึกษา พ.ศ. 2545 – 2549 รวม 7 ด้านดังนี้

1. พันธกิจด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความพร้อมแก่เด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีความพร้อมพัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

อย่างเหมาะสมตามวัยตามศักยภาพและมาตรฐานการศึกษาและพร้อมรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานต่อไป

2. พันธกิจด้านปฐมวัย โดยจัดการศึกษามีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปกติสุข มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

3. พันธกิจด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

4. พันธกิจด้านการศึกษาระดับอาชีวศึกษา และอาชีวศึกษา โดยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาคน อาชีพ สังคม ตามมาตรฐานการศึกษา เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศและนานาชาติ

5. พันธกิจด้านการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย โดยการจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ให้ท้องถิ่นเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตก้าวทันเทคโนโลยี มีเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสู่คุณภาพชีวิตที่ดี

6. พันธกิจด้านการส่งเสริมกีฬา นันทนาการ จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนการกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็ก เยาวชนและประชาชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

7. พันธกิจด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่น เกิดความสมานฉันท์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและยั่งยืน

5. หลักการที่ยึดถือในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ส่วนแผนและงบประมาณทางการศึกษาท้องถิ่น. ม.ป.ป. : 121 – 122) มีดังต่อไปนี้

1. หลักการที่ว่าด้วยการศึกษาที่ทั่วถึงและมีคุณภาพ

เพื่อให้การศึกษาซึ่งเป็นบริการสาธารณะสำคัญที่รัฐต้องจัดให้ประชาชนเป็นการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 81 จึงบัญญัติให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และให้รัฐออกกฎหมายการศึกษาแห่งชาติเป็นกฎหมายปฏิรูปการศึกษาและยังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 43 ให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายโดยบทบัญญัตินี้ ประกอบกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การ

จัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องดำเนินการในลักษณะเช่นเดียวกับการศึกษาที่รัฐจัดการกำหนดเกณฑ์การประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องมีการกำหนดเกณฑ์ที่ว่าด้วยความพร้อมด้านต่าง ๆ เช่น การมีรายได้ที่เพียงพอในการจัดการศึกษาและการใช้จ่ายได้เพื่อการศึกษาหรือจัดการศึกษา การมีแผนที่แสดงให้เห็นถึงความพร้อมและศักยภาพในการจัดการศึกษา รูปแบบของการบริหารจัดการศึกษาหรือด้านความเหมาะสม เช่น การตั้งสถานศึกษาขึ้นในสถานที่ที่เหมาะสม การมีประสบการณ์ในการจัดหรือมีส่วนร่วมจัดการศึกษา เป็นต้น

2. หลักการที่ว่าด้วยการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้สถานศึกษา

หลักการที่สำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารและการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็คือการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้สถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาบริหารจัดการอย่างเบ็ดเสร็จด้วยตนเอง จากหลักการนี้จึงนำไปสู่การเสนอให้ใช้ระบบคณะกรรมการในการบริหารจัดการและให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณาการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา

3. หลักการที่ว่าด้วยการพัฒนาวิชาชีพครู

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้รัฐต้องส่งเสริมวิชาชีพครู และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็ได้กำหนดหลักการสำคัญให้มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา โดยให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่นทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากนั้นยังได้กำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับอื่นสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับฐานะทางสังคมและวิชาชีพ

โดยหลักการนี้จึงต้องมีเกณฑ์ที่ว่าด้วยการปรับระบบการบริหารบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ได้มาตรฐานเดียวกันกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของรัฐ

4. หลักการที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 12 การจัดการศึกษาให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง

โดยเปิดโอกาสให้บุคคล ครอบครัว องค์กรเอกชน เอกชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น สามารถจัดการศึกษาได้เอง และมี ส่วนร่วมในการบริหารจัดการในสถานศึกษาของรัฐผ่านทางคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการ สภาการศึกษาและมีส่วนในการช่วยระดมทุนและทรัพยากรเพื่อการศึกษาด้วยหลักการนี้จึงต้อง กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาควรบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบ คณะกรรมการ ทั้งยังควรกำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย

5. หลักการที่ว่าด้วยทางเลือกของประชาชนในการรับการศึกษา

หลักการนี้ยึดถือว่าประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกสถานศึกษาที่เห็นว่าจะ จัดการศึกษาที่ดีกว่าให้กับบุตรหลานของตน ประชาชนจึงควรมีส่วนให้ความเห็นว่าจะ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการจัดการศึกษาหรือไม่ กรณีนี้อาจถือได้ว่าเป็นความ ต้องการภายในท้องถิ่นตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 289 วรรคสองกำหนด ด้วย หากประชาชนเห็นว่าสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชนที่มีอยู่สามารถจัดการศึกษาที่ดีให้กับ บุตรหลานเพียงพอแล้ว ประชาชนยังเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดสถานศึกษา ขึ้นมา ประชาชนจะส่งบุตรหลานไปเข้าเรียนหรือไม่

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่ น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หรืออยู่ในสถานะต้องลำบากต้องได้รับสิทธิคุ้มครองหนึ่งและการสนับสนุน จากภาครัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น มาตรา 80 (4) ส่งเสริมและสนับสนุน การกระจายอำนาจ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชนจัด และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 289 วรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นและเข้าไปมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบ การศึกษาของชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีจุดเน้นที่จะให้การจัดการ ศึกษาเป็น ไปเพื่อพัฒนาคน ไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ทั้งร่างกาย และจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข ในการดำเนินการดังกล่าวจะมีหน่วยงานหลายหน่วยงานมีส่วนร่วมแต่ที่สำคัญมากคือ หน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้บัญญัติไว้คือ

มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์การชุมชน องค์การเอกชน องค์การวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษาดังต่อไปนี้

- 1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น
- 2) โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น
- 3) ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์การชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การเอกชน องค์การวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์การชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์การเอกชน องค์การวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน มาตรา 41 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น มาตรา 42 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา

สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาตรา 58 มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้ในการศึกษา ดังนี้

1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด

2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ทั้งนี้ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่างก็มีแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งจะให้องค์กรทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เด็ก เยาวชน ประชาชน สามารถดูแลตนเอง ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะไว้หลายประการ โดยเฉพาะได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะด้านการจัดการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 16 มาตรา 17 และมาตรา 18 กำหนดให้เทศบาลเมือง พัทธา องค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่จัดการศึกษา เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน

สรุปแนวทางการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ใน

การจัดระบบการบริการสาธารณะ ซึ่งการจัดการศึกษาเป็นการบริการสาธารณะอย่างหนึ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดบริการได้ตามความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปได้ว่ารัฐได้ให้ความสำคัญในการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถจัดการศึกษาด้วยตนเองหรือรับถ่ายโอนสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมาอยู่ในความรับผิดชอบของตนเองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท

มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ

มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ จะเป็นเครื่องมือพื้นฐานในระบบการประกันคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การประกันคุณภาพภายในที่หน่วยงานปฏิบัติหรือศูนย์เด็กเล็กจะได้นำไปใช้ เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานของศูนย์ โดยนำไปใช้ในการประเมินการดำเนินงานของหน่วยงานเอง (Self Assessment) กำหนดแนวทางปรับปรุงการดำเนินการของตนเอง (Self Assessment) และดำเนินการด้วยความร่วมมือของบุคลากรในศูนย์ เพื่อให้ศูนย์ พร้อมรับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่จะต้องดำเนินการประเมินให้ทั่วถึงภายในปี 2559 เพื่ออธิบายขยายความสาระแง่มุมต่าง ๆ ในมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ ให้เกิดความชัดเจนแก่ผู้ปฏิบัติเพื่อให้เด็กได้รับประโยชน์จากมาตรฐานมากที่สุด โดยเชิญผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมจัดทำในขณะทำงาน ขับเคลื่อนการส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัย (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. 2555 : 3 - 4)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยได้นำมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ ซึ่งเป็นมาตรฐานกลางของประเทศ มาใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงานศูนย์และเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพของศูนย์เด็กเล็กให้ขึ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลภายใต้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมกำกับและดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติของสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) ประกอบไปด้วยเกณฑ์ 3 ด้าน (สำนักงานส่งเสริม สวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. 2555 : 5)

มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก

การบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก หมายถึง ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการและ ดำเนินการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันของผู้บริหารศูนย์ เช่น นายกเทศมนตรี นายกองจัดการบริหาร ส่วนตำบล ศึกษาพิเศษ นักวิชาการศึกษาระบบการศูนย์ เช่น การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการควบคุมประเมินผล เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้รับบริการมั่นใจได้ว่าศูนย์เด็กเล็กมีการ ดำเนินงานที่มีคุณภาพ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ด้าน ที่

1. การบริหารงานอย่างเป็นระบบ
2. การบริหารจัดการบุคลากร
3. การจัดสภาพแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็ก
4. มาตรการด้านความปลอดภัยของศูนย์เด็กเล็ก
5. การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม

1. การบริหารงานอย่างเป็นระบบ

ตัวบ่งชี้ที่ 1. 1 การบริหารงานอย่างเป็นระบบ

1. ศูนย์ฯ มีการจัดทำแผนพัฒนา และมีการดำเนินงานตามแผน โดยกำหนด กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลายตามปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และ วัตถุประสงค์การจัดตั้ง

2. ศูนย์ฯ มีแผนพัฒนาตามกรอบนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดหรือ นโยบาย ของรัฐ ที่ร่วมกันชี้แนะและป้องกันปัญหาของสังคมตามกาลเวลา เช่น มติคณะรัฐมนตรีเรื่อง การยกระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชน โดยมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบตามวงจรคุณภาพ (PDCA)

3. ศูนย์ฯ มีการจัด โครงสร้างการบริหารจัดการและระบบสารสนเทศและมีการ กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรทุกระดับเป็นลายลักษณ์อักษร

4. ศูนย์ฯ มีการจัดทำหลักสูตร รวมทั้งมีการนิเทศ กำกับติดตามประเมินผลการ ใช้หลักสูตร

5. ศูนย์ฯ มีคณะกรรมการบริหาร โดยมีผู้แทนจากชุมชนเข้าร่วมเป็นกรรมการ และมีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

6. ศูนย์ฯ มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานศูนย์เด็กเล็ก โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลศูนย์เด็กเล็กอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

7. ศูนย์ฯ มีการนำผลการประเมิน ไปพิจารณาประกอบการจัดทำ/ปรับปรุงแผนพัฒนาให้บรรลุผลตามปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานศึกษา รวมทั้งเป็นที่ยอมรับของชุมชน และท้องถิ่น

8. ศูนย์ฯ มีการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาของศูนย์อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 การบริหารจัดการบุคลากร

1. หัวหน้าศูนย์ฯ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี สาขาวิชาเอกอนุบาลศึกษาหรือปฐมวัย หรือวิชาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี

2. ครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงของศูนย์ฯ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีสาขาวิชาเอกอนุบาลศึกษาหรือปฐมวัย และไม่เป็นโรคติดต่อ กรณีมีวุฒิการศึกษาน้อยกว่าปริญญาตรี ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี และมีประสบการณ์การทำงานด้านเด็กปฐมวัยมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี หรือได้รับการฝึกอบรมการดูแลเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่องเพิ่มเติม

3. หัวหน้าศูนย์ฯ/ครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงทุกคนได้รับการอบรมด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างน้อยปีละ 20 ชั่วโมง

4. ครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงของศูนย์ฯ มีสุขภาพจิตที่ดี ได้รับสวัสดิภาพด้านการรักษาพยาบาล การตรวจสอบภาพประจำปีการประกันสังคม

5. อัตราส่วนของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงของศูนย์ฯ ต่อจำนวนเด็กปฐมวัยที่เหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 การจัดสภาพแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็ก

สภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร

1. อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมบริเวณศูนย์ฯ มีความสะอาดร่มรื่น แข็งแรงปลอดภัย ตั้งอยู่ห่างจากสภาพแวดล้อมที่เป็นมลพิษและพื้นที่เสี่ยงต่ออันตราย

2. ศูนย์ฯ มีการจัดพื้นที่สนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นหลากหลายเพียงพอเหมาะสมตามวัย โดยพื้นที่สนามเด็กเล่นควรเป็นพื้นทราย สนามหญ้าหรืออย่างสังเคราะห์ตามความเหมาะสมของพื้นที่

3. เครื่องเล่นภายในศูนย์ฯ ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัยแข็งแรง อยู่ในสภาพที่

ดี การติดตั้งเครื่องเล่นแต่ละชนิดถูกต้อง อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม และมีการตรวจสอบซ่อมบำรุงเป็นระยะ

4. ศูนย์ ฯ มีการเก็บสำรองน้ำสะอาดสำหรับดื่มและใช้อย่างเพียงพอและถูกสุขลักษณะ

5. ศูนย์ ฯ มีการจัดการขยะถูกสุขลักษณะ

6. ศูนย์ ฯ มีการจัดมุมการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง หรือบอร์ดประชาสัมพันธ์สำหรับผู้ปกครอง เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

สภาพแวดล้อมภายในอาคาร

1. การจัดพื้นที่ภายในควรสอดคล้องดูแลพื้นที่ภายในอาคารของศูนย์ ฯ สะอาดเหมาะสมแสงสว่างเพียงพอ ทัศนียภาพที่สวยงาม ไม่มีกลิ่นอับทางเดินและพื้นที่จัดกิจกรรมปลอดภัย ไม่มีสิ่งกีดขวาง พื้นด้วยวัสดุที่ปลอดภัย และมีอุปกรณ์ห่อหุ้มเหลี่ยมมุม

2. จัดให้มีพื้นที่สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กมีอัตราส่วน 2 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน เป็นอย่างน้อย

3. จัดพื้นที่ภายในห้องเรียน ให้มีมุมเสริมทักษะ/มุมเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กอย่างน้อย 5 มุม พร้อมวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสม

4. อาคารของศูนย์ ฯ มีพื้นที่สำหรับให้เด็กนอนพักผ่อนอย่างเหมาะสม เครื่องนอนประจำตัวเด็กสะอาด และเพียงพอสำหรับเด็กทุกคน

5. ศูนย์ ฯ มีการจัดห้องพยาบาลหรือที่พักสำหรับเด็กป่วย

6. ครุภัณฑ์สำหรับเด็ก และครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยง จัดวางในตำแหน่งที่เหมาะสม และมีจำนวนเพียงพอ

7. เครื่องใช้ส่วนตัวสำหรับเด็ก เช่น หวี แก้วน้ำ แปรงสีฟันผ้าเช็ดตัว ประจำตัวเด็กสะอาด และมีครบสำหรับเด็กทุกคน

8. สุขอนามัยด้านอาหารสถานที่เตรียมอาหาร และปรุงอาหารสะอาดถูกสุขลักษณะมีการปกคลุมอาหารที่พร้อมบริโภคขณะขนส่ง (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการจ้าง

9. อุปกรณ์และภาชนะที่ใช้ใส่อาหาร ทำด้วยวัสดุปลอดภัย และมีการทำความสะอาดภาชนะ และจัดเก็บอย่างเหมาะสม

10. ผู้จัดเตรียมอาหารและผู้ปรุงอาหารมีสุขภาพดี ปฏิบัติงานอย่างถูกสุขลักษณะสวมหน้ากากนึ่งร้อน หมวกคลุมผมทุกครั้งทีประกอบอาหาร และต้องได้รับการอบรมความรู้ด้านโภชนาการสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

11. ห้องน้ำ ห้องส้วมของศูนย์ฯ สะอาด ไม้ลื่น มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก โถส้วมมีขนาดพอเหมาะกับตัวเด็กและมีจำนวนเพียงพอ มีอ่างล้างมืออยู่ในระดับที่พอเหมาะกับตัวเด็กและมีสบู่ล้างมือสำหรับเด็ก

12. ภายในอาคารมีการจัดการขยะถูกสุขลักษณะ

ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 มาตรการด้านความปลอดภัยของศูนย์เด็กเล็ก

1. มีการกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยในการดูแลเด็ก

2. มีระบบรองรับเหตุฉุกเฉิน หรือระบบป้องกันภัย มีการจัดทำแผนและซักซ้อมป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและภัยธรรมชาติต่าง ๆ เช่นกรณีเกิดไฟไหม้ น้ำท่วม พายุสีนามิ

3. มีการสำรวจและค้นหาจุดที่อาจจะก่อให้เกิดอันตราย ทั้งภายในและภายนอกอาคารศูนย์เด็กเล็กเป็นระยะเพื่อป้องกันและแก้ไขมิให้เกิดอันตรายแก่เด็ก

4. มีมาตรการป้องกันและกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์แมลงและพาหะนำโรค

5. มีมาตรการในการรับ/ส่งเด็ก

ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม

1. การมีส่วนร่วมกับชุมชนและเครือข่ายมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนระหว่างพ่อแม่ หัวหน้าศูนย์ ครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยง เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

2. มีการจัดกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมกับชุมชนในโอกาสสำคัญตามเทศกาลต่าง ๆ สอดคล้องกับประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรมของชุมชน นั้น ๆ

3. มีการสร้างเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนและสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพ/ความรู้/ของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยง พ่อแม่และเด็กปฐมวัยในศูนย์เด็กเล็ก

4. บริการชุมชนมีการจัดศูนย์เด็กเล็กให้เป็นแหล่งความรู้บริการชุมชนในเรื่องการพัฒนาเด็ก

มาตรฐานที่ 2 การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยง หมายถึง การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก โดยให้ครบ 4 สาระตามหลักสูตร คือ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่ง

ต่าง ๆ รอบตัวเด็ก โดยให้สอดคล้องกับบริบทของศูนย์เด็กเล็กเพื่อพัฒนาความสามารถตามวัยของเด็กปฐมวัย 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ-อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 5 ด้าน

1. การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย
2. การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย
3. การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการด้านจิตใจ-อารมณ์
4. การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการด้านสังคม
5. การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการด้านสติปัญญา

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย

1. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงจัดทำแผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้และดำเนินการตามแผน ฯ เพื่อพัฒนาความสามารถตามวัยของเด็กปฐมวัย 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ-อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงจัดหาผลิต และใช้สื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้านอย่างเหมาะสม
3. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงได้รับการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลตามแผนจัดการกระบวนการเรียนรู้ เป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ
4. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงสามารถสังเกตพฤติกรรมของเด็กและประเมินพัฒนาการเบื้องต้นอย่างต่อเนื่อง
5. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงสามารถให้การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาและ/หรือส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ กรณีที่มีปัญหา
6. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงจัดทำผลพัฒนาการเด็กและข้อมูลสำหรับการส่งต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น
7. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กและผู้ปกครอง มีจิตใจมั่นคง ควบคุมอารมณ์ได้ มีความเป็นมิตรกับเด็กและผู้ปกครอง
8. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงสามารถให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 การจัดการกระบวนการพัฒนาด้านร่างกาย

1. ดูแลให้เด็กรับประทานอาหาร ครบ 5 กลุ่มอาหาร
2. ดูแลให้เด็กดื่มนมและน้ำสะอาด อย่างเพียงพอ

3. ด้านสุขนิสัยและสุขภาพกายจัดกิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อแขน ขา และลำตัว ด้วยการออกกำลังกาย และการเล่นกลางแจ้ง การพัฒนากล้ามเนื้อตา กล้ามเนื้อมือ ประสาทสัมผัสระหว่างมือและตา ด้วยกิจกรรมศิลปะ กิจกรรมการเคลื่อนไหว เกมการศึกษา การเล่นเกมตามมุม กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมเสรี

4. ฝึกสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุต่อตนเองและผู้อื่น

5. ดูแลให้เด็กได้นอนพักผ่อนกลางวัน อย่างน้อย 1-2 ชั่วโมง/วัน

6. ตรวจสอบสุขภาพอนามัยประจำวันของเด็กทุกคน

7. ตรวจสอบสุขภาพของเด็กทุกปี โดยครอบคลุมถึงสุขภาพฟัน สายตา หู วัคซีนตัวอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือบุคลากรทางการแพทย์

8. เด็กทุกคนได้รับการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการ โดยชั่งน้ำหนัก และวัดส่วนสูงทุก 3 เดือน และประเมิน โดยใช้กราฟแสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโต

ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ – อารมณ์

1. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงจัดกิจกรรมส่งเสริมลักษณะนิสัยให้เด็กได้แสดงพฤติกรรม อารมณ์ และความรู้สึก ด้านศิลปะ ดนตรีการเคลื่อนไหว และได้สัมผัสกับธรรมชาติ

2. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงส่งเสริม สนับสนุน ให้เด็กรู้จักอดทน รอคอย และมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

3. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยง ส่งเสริม ให้เด็กทำกิจกรรมตามความสนใจและความถนัด

4. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยง ส่งเสริม ให้เด็กมีความมั่นใจ กล้าแสดงออก ไร่แรง แจ่มใส

ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม

1. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยง ส่งเสริม ให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ ขยัน ประหยัด ความซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพสะอาด สามัคคี มีน้ำใจ

2. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยง ส่งเสริม ให้เด็กได้รู้จัก ปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกาของห้องเรียนและศูนย์เด็กเล็ก

3. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยง ส่งเสริมให้เด็ก ได้ทำกิจกรรมเพื่อเรียนรู้ การเป็นผู้นำผู้ตาม และการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

4. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงจัดกิจกรรมให้เด็ก ได้เรียนรู้และร่วม กิจกรรมตามบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่น ประเพณีภูมิปัญญาไทย และหลักศาสนา

5. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/พี่เลี้ยงปลูกฝังให้เด็กรักชาติ ศาสนาและ พระมหากษัตริย์

ตัวบ่งชี้ที่ 2.5 การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

1. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/พี่เลี้ยงเด็ก จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้เด็กมี ความรู้ในเรื่องตนเอง บุคคลที่เกี่ยวข้องธรรมชาติ และสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

2. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยง จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้เด็กมี ทักษะ ด้านการสังเกต การจำแนกและการเปรียบเทียบ จำนวน มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ) เวลา ผ่านประสาทสัมผัส ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

3. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยง จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้เด็กมี ทักษะด้านการคิด และแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมตามวัย

4. ร้อยละของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยง จัดกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

5. ร้อยละของผู้ดูแลเด็ก/พี่เลี้ยงเด็ก จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้เด็กมี ทักษะด้านการใช้ภาษาในการสื่อความหมายฟัง พูด อ่าน เขียน ได้อย่างเหมาะสมตามวัย

มาตรฐานที่ 3 คุณภาพเด็ก

คุณภาพเด็ก หมายถึง เด็กมีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เหมาะสมกับวัย ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ประกอบด้วยตัวบ่งชี้หลัก 4 ตัว ดังนี้

1. เด็กพัฒนาการด้านร่างกายและสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพของตน

2. เด็กมีพัฒนาการทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม

3. เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา

4. เด็กได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายและสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพของตน

1. เด็กมีร่างกายเจริญเติบโตสมวัย เช่น เด็กมีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์ของกรม อนามัย กระทรวงสาธารณสุข

2. เด็กมีร่างกายแข็งแรง สามารถทรงตัวได้ดีและสามารถประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น การหยิบจับ สิ่งของ การเคลื่อนไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เด็กมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพตนเอง ได้แก่ แปรงฟันหลังรับประทานอาหารกลางวันทุกวัน ใช้ช้อนกลาง ล้างมือบ่อย ๆ ปิด ปากเวลาไอหรือจาม รู้จักทิ้งขยะให้ถูกที่ และรู้จักช่วยเหลือตัวเอง

4. เด็กรู้จักระวังอุบัติเหตุต่อตนเองและผู้อื่น เช่น ไม่คุยหรือเล่นระหว่างรับประทานอาหาร ไม่เอามือไปแหย่ปลั๊กไฟ

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 เด็กมีพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม

1. เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้เหมาะสมตามวัย รู้จักอดทนรอคอย

2. เด็กมีความมั่นใจ กล้าแสดงออก ร่าเริง แจ่มใส มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและ

ผู้อื่น

3. เด็กมีความสนใจและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 เด็กได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ที่พึงประสงค์

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ หมายถึง ขยัน ประหยัด ความซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพสะอาด สามัคคี มีน้ำใจ ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา วัฒนธรรม ท้องถิ่น ความเป็นไทย และหลักศาสนาที่นับถือกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

1. เด็กได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม 8 ประการของกระทรวงศึกษาธิการ ในด้าน ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัยสุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ

2. เด็กสามารถปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกาของห้องเรียนและศูนย์เด็กเล็ก

3. เด็กมีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นความเป็นไทย และหลัก

ศาสนาที่นับถือ

4. เด็กกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นตามวิถีของ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวบ่งชี้ที่ 3.4 เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา

พัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง การรู้จักสังเกต การรับรู้ เข้าใจเหตุและผล การจดจำ การคิด การใช้ภาษาการลงมือปฏิบัติ การแก้ปัญหา มีจินตนาการสร้างสรรค์ สร้างความคิดรวบยอดให้เกิดการเรียนรู้ มีทักษะพื้นฐานเพื่อการอ่านออกเขียนได้ และการคิดคำนวณได้เหมาะสมตามวัย

1. เด็กมีทักษะด้านการคิด การใช้ภาษา การสังเกต การจำแนกและการเปรียบเทียบ จำนวน เวลา มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ)
2. เด็กมีความรู้ในเรื่องตนเอง บุคคลที่เกี่ยวข้อง ธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว
3. เด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
4. เด็กมีความสามารถในการอ่านได้เหมาะสมตามวัย

มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ส่งเสริมการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและผู้ด้อยโอกาสตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือเมืองพัทยาที่ดี ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้งและดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพและได้มาตรฐาน (สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น. 2553 : 1)

มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ (สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น. 2553 : 2)

1. มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบ่งการบริหารจัดการเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงาน ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารบุคคล เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานให้การศึกษาและพัฒนาเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสม เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารงาน

1.1.1 การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดประสงค์จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องมีความพร้อมด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ และกำหนดให้มีโครงสร้างส่วนราชการ รวมทั้งบุคลากรที่รับผิดชอบ และดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) จัดเวทีประชาชน เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชนในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และต้องมีจำนวนเด็กเล็กอายุ 2 – 5 ปี ที่จะเข้ารับบริการไม่น้อยกว่า 20 คน

2) จัดทำโครงการและแผนจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขอความเห็นชอบ สภาท้องถิ่น

3) จัดทำประกาศการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4) จัดทำแผนดำเนินงาน ได้แก่ สำรวจสำมะโนประชากรเด็กเล็กอายุ 2 – 5 ปี แผนรับนักเรียน การจัดบุคลากร การจัดชั้นเรียน และการงบประมาณ เป็นต้น

5) จัดทำระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6) รายงานการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่นทราบ

1.1.2 การย้าย/รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1) จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน

2) ให้คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำเรื่องเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับ เพื่อให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาเสนอขอความเห็นชอบ จากสภาท้องถิ่น

3) จัดทำแผนการย้าย/รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4) จัดทำประกาศย้าย/รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5) รายงานการย้าย/รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้กรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่นทราบ

1.1.3 การยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศึกษาวิเคราะห์เหตุผลความ จำเป็นในการยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเสนอองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดเพื่อ ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน

2) นำผลการประชาคมพิจารณาเสนอต่อผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเสนอขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

3) จัดทำประกาศยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยให้มีผลเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน

4) รายงานการยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นทราบ

1.1.4 การให้บริการ การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาที่ให้การอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมตามวัยตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ดังนั้น ระยะเวลาการจัดการเรียนรู้และแนวทางการจัดการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมเพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาและพัฒนาเป็นไปตามวัยและช่วงอายุ สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ให้เด็กเล็กพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป ดังนี้

1) ระยะเวลาเรียนรู้ในรอบปีการศึกษา เริ่มต้นปีการศึกษาในวันที่ 16 พฤษภาคม และสิ้นปีการศึกษาในวันที่ 15 พฤษภาคม ของปีถัดไป โดยให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเปิดภาคเรียนรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า 230 วัน และปิดภาคเรียนตามปกติในรอบปีการศึกษา ดังนี้

1.1) ภาคเรียนที่ 1 วันเปิดภาคเรียน วันที่ 16 พฤษภาคม วันปิดภาคเรียน วันที่ 11 ตุลาคม

1.2) ภาคเรียนที่ 2 วันเปิดภาคเรียน วันที่ 1 พฤศจิกายน วันปิดภาคเรียน วันที่ 1 เมษายน ของปีถัดไป

2) การให้บริการส่งเสริมสนับสนุนเด็กเล็ก ได้แก่

2.1) อาหารกลางวัน

2.2) อาหารว่าง

2.3) เครื่องนอน

2.4) อาหารเสริม (นม)

2.5) วัสดุ สื่อ อุปกรณ์การศึกษา และวัสดุครุภัณฑ์

2.6) การตรวจสุขภาพเด็กเล็กประจำปี โดยบุคลากรทางการแพทย์

และสาธารณสุข

2.7) บริการอื่นๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อม เช่น เป็นศูนย์ 3 วัย และหรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นต้น

3) การให้บริการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้เด็กเล็กอายุ 2 – 5 ปี ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หรือใกล้เคียงได้ตามศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4) จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ ให้เด็กเล็กมีการพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน (ด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา) เหมาะสมตามวัยและศักยภาพของเด็กแต่ละคนตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

5) กรณีจำเป็นต้องใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นที่ประชุม สัมมนา ฝึกอบรม จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมอื่นใดที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการและชุมชน หรือเหตุจำเป็นที่ไม่อาจเปิดเรียนได้ตามปกติ ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สั่งปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ไม่เกิน 15 วัน หากเป็นเหตุพิเศษที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติสาธารณะ ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สั่งปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ไม่เกิน 30 วัน โดยให้ทำคำสั่งปิดเป็นหนังสือและต้องกำหนดการเรียนชดเชยให้ครบตามจำนวนวันที่สั่งปิด

6) ในระหว่างปิดภาคเรียนหรือปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามข้อ 1.4.5 ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีคำสั่งให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครู ผู้ดูแลเด็ก หรือพนักงานจ้างอื่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเตรียมการด้านวิชาการ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้แก่เด็กเล็ก สื่อ นวัตกรรม วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดสภาพแวดล้อม หรือการพัฒนาศูนย์ในด้านต่าง ๆ หรืองานด้านการศึกษาปฐมวัยอื่น

1.1.5 คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ประกอบด้วย บุคคลที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้ง โดยกำหนดจำนวนตามความเหมาะสม และผู้ดำรงตำแหน่ง ดังนี้

- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา
- 2) ผู้นำทางศาสนา
- 3) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) ผู้แทนชุมชน

5) ผู้แทนผู้ปกครอง

6) ผู้แทนครูผู้ดูแลเด็ก/ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก

ให้คณะกรรมการพิจารณากรรมการ 1 คน เป็นประธาน โดยมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการ โดยตำแหน่ง และให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการมีจำนวนตามความเหมาะสม ให้คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

6.1) กำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่าง ๆ ให้ได้คุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามนโยบายและแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6.2) เสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน การพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6.3) เสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้ง ยูนิตเล็ก หรือย้ายรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6.4) พิจารณาเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับการบริหารงานด้าน บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6.5) พิจารณาเสนอแผนงาน/โครงการระบบประมาธในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์ ตามหลักวิชาการและแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6.6) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6.7) ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือการพัฒนาเด็กเล็กของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6.8) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่มีกฎหมาย ระเบียบ หรือตามหนังสือกระทรวงมหาดไทยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และจังหวัดกำหนด

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงานงบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเงินรายได้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

1.2.1 งบประมาณที่ได้รับการอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วน

ท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้จ่าย ดังนี้

- 1) ค่าอาหารเสริม (นม)
- 2) ค่าอาหารกลางวัน
- 3) ค่าตอบแทน และค่าครองชีพของบุคลากร
- 4) เงินประกันสังคมของบุคลากร
- 5) ค่าวัสดุการศึกษา
- 6) ค่าพาหนะนำส่งเด็ก ไปสถานพยาบาล
- 7) ทูนาการศึกษา
- 8) อื่น ๆ

1.2.2 งบประมาณเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีการจัดสรรเงินงบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น

- 1) จัดทำแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ระยะเวลา 3 ปี เพื่อนำเข้าสู่แผนพัฒนาการศึกษา และแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอขอความเห็นชอบสภาท้องถิ่น
- 2) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ
- 3) จัดทำแผนจัดหาวัสดุรายปี
- 4) ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการ

พัสดุฯ

5) จัดทำสมุดคุมงบประมาณรายจ่ายในหมวดรายจ่ายต่าง ๆ เพื่อการรายงานและตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ

1.2.3 งบประมาณเงินรายได้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551 และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

1.3 การบริหารงานบุคคล

กรณีที่เป็นพนักงานจ้าง

1.3.1 การสรรหา/เลือกสรร และการปรับสถานภาพ

1) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสรรหาและเลือกสรรบุคคล เพื่อเป็นพนักงานจ้างตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ทั่วไปที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด โดยยึดหลักสมรรถนะความเท่าเทียมในโอกาส และประโยชน์ของทางราชการ เป็นสำคัญด้วยกระบวนการที่ได้มาตรฐาน ยุติธรรม และโปร่งใสเพื่อรับรองการตรวจสอบตาม แนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

2) กำหนดอัตราบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.1) ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 อัตรา มี อัตราครูผู้ดูแลเด็กเป็นไปตามสัดส่วน (ครู : นักเรียน) 1 : 20 หากมีเศษตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ให้เพิ่มครูผู้ดูแลเด็กได้อีก 1 คน โดยจัดการศึกษาห้องละ 20 คน

2.2) สำหรับอัตราผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก และตำแหน่งอื่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณากำหนดให้มีได้ตามจำนวนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3) การปรับสถานภาพพนักงานจ้างทั่วไปตำแหน่งผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก และครูผู้ดูแลเด็กเป็นพนักงานจ้างตามภารกิจ ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3.2 การคัดเลือกหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ให้ดำเนินการตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ มท 0893.4/ว 61 ลงวันที่ 10 มกราคม 2551 หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น คำวนมาก ที่ มท 0893.4/ว 476 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2551 และหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ มท 0893.4/1612 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2552 และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3.3 การกำหนดค่าตอบแทน สิทธิ สวัสดิการ

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดค่าตอบแทน สิทธิ และสวัสดิการของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และครูผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น หนังสือกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3.4 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

การประเมินผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก เพื่อนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในเรื่องการเลื่อนค่าตอบแทน การต่อสัญญาจ้าง และอื่น ๆ ให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น เรื่อง มาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับพนักงานจ้าง หรือหนังสือกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3.5 การพัฒนาบุคลากร

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการปฐมนิเทศหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กครูผู้ดูแลเด็กและผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่รวมทั้งการอบรมและศึกษาดูงานการนิเทศติดตามการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและส่งเสริมสนับสนุนการให้ทุนการศึกษาแก่หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กครูผู้ดูแลเด็กผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กและพนักงานจ้างในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักเกณฑ์และฐานะการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

1.4 การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.4.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 2 ประเภท ดังนี้

- 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง
- 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนตาม

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยรับถ่ายโอนจากส่วนราชการต่าง ๆ ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติและกรมการศาสนา

1.4.2 การบริหารจัดการ

1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเองและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับถ่ายโอนจากกรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติให้ปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่รับถ่ายโอนจากกรมการศาสนา ให้ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์อบรมเด็กก่อนระดับประถมในศาสนสถาน ตาม

หนังสือคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ นร 0107/ว 20522 ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2551

2.1) กรณีที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้เลือกรูปแบบการบริหารจัดการ แบบที่ 1 ที่มอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการศูนย์ทั้งหมด ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2) กรณีที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้เลือกรูปแบบการบริหารจัดการ แบบที่ 2 และ 3 ให้เป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ทั้งในด้านการบริหารงานบุคลากร งบประมาณ และวิชาการ

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การกำหนดนโยบาย แผนงานและงบประมาณในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการ ได้รับการยอมรับจากชุมชน สักส่วนของครูต่อนักเรียนมีความเหมาะสม มีแผนการรับนักเรียน และการจัดตั้ง การย้าย การยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดเวทีเพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชน

2. มาตรฐานด้านบุคลากร

บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกฯ ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อาทิ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กครูผู้ดูแลเด็กผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กผู้ประกอบอาหารและพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นเป็นต้นจะต้องมีคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงาน ให้การศึกษาที่มีศักยภาพและส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กเล็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสมและตามความต้องการของท้องถิ่น ดังนี้

2.1 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.1.1 กรณีมีสถานภาพเป็นข้าราชการ/พนักงานครูส่วนท้องถิ่น

1) มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาสาขาวิชาเอกอนุบาลศึกษา หรือปฐมวัยหรือทางอื่นที่ก.ท. กำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนี้และ

2) ได้ปฏิบัติงานหรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำงานดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยของท้องถิ่นติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยมีหนังสือรับรองการปฏิบัติงานจากนายจ้างหรือหน่วยงานซึ่งระบุถึงลักษณะงานและระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงานและ

3) มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

2.1.2 กรณีมีสถานภาพเป็นพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ให้มีคุณสมบัติการคัดเลือกและแต่งตั้งตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่มท 0893.4/ว61 ลงวันที่ 10 มกราคม 2551 หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรับผิดชอบดูแลบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้แก่ งานบุคลากรและการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมงานวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรงานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนงานธุรการการเงินและพัสดุและงานอื่นที่เกี่ยวข้องที่ได้รับมอบหมายโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. รับผิดชอบดูแลบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับนโยบายแผนงานและวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. วางแผนพัฒนาการศึกษาประเมินและจัดทำรายงานเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเช่นจัดทำแผนงาน โครงการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์เด็กเล็กทุกด้านอย่างต่อเนื่อง
3. จัดทำและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยการจัดการกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีและการวัดผลประเมินผล
4. จัดทำภาระงานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานด้านบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
5. ประสานความร่วมมือกับชุมชนในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6. เป็นผู้แทนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในกิจการทั่วไปและประสานเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

7. นิเทศส่งเสริมสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้ดูแลเด็กและผู้ช่วยครู ผู้ดูแลเด็ก

8. จัดทำระบบประกันคุณภาพภายในและรายงานประเมินตนเอง

9. ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

2.2 ครูผู้ดูแลเด็ก

2.2.1 กรณีมีสถานภาพเป็นข้าราชการ/พนักงานครูส่วนท้องถิ่น

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง

1) มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาทุกสาขาวิชาเอกหรือทางอื่นที่ก.ท. กำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนี้ และ

2) ได้ปฏิบัติงานหรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำงานดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยของท้องถิ่น ติดต่อกันมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยมีหนังสือรับรองการปฏิบัติงานจากนายจ้างหรือหน่วยงานซึ่งระบุถึงลักษณะงานและระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงานและ

3) มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

2.2.2 กรณีมีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ให้มีคุณสมบัติการคัดเลือกและแต่งตั้งตามที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้การส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนปฏิบัติงานทางวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ดังนี้

1. ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย วิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. จัดอบรมสั่งสอนและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะตามวัย

3. ปฏิบัติงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4. ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

5. ปฏิบัติงานความร่วมมือกับเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

6. อบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรกำหนด
7. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
8. จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
9. จัดทำวิจัยในชั้นเรียน
10. จัดหา/ผลิตสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอน
11. จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล
12. ประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครองชุมชน
13. พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนา

ผู้เรียน

14. จัดให้มีการประเมินพัฒนาการผู้เรียน
15. จัดระบบธุรการในชั้นเรียน
16. รวบรวมผลงานรายงานผลการปฏิบัติงานตามลำดับ
17. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานดังนั้นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ได้แก่ นายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรองนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายการกำกับดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- 1.1 กำหนดนโยบายยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

อย่างยั่งยืน

- 1.2 สนับสนุนงบประมาณด้านบุคลากรสื่อหนังสือวัสดุอุปกรณ์วัสดุครุภัณฑ์การพัฒนาเด็กเล็ก ได้รับการพัฒนาศักยภาพการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งคุณภาพครู

- 1.3 ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กพ่อแม่ ผู้ปกครอง เยาวชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจัดกิจกรรมสานสายใยรักเพื่อเสริมสร้างความรักความอบอุ่นใน

ครอบครัว

- 1.4 ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือของบุคลากรในศูนย์และเครือข่าย

การพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.5 ระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

1.6 กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. หัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ได้แก่ ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารการศึกษา และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1 นำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ

2.2 สำรวจความต้องการของชุมชนในการจัดตั้งย้าย/รวมยุบเลิกและ

ดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.3 กำหนดโครงสร้างการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบุคลากรสถานที่ตามฐานะการคลังของแต่ละท้องถิ่น

2.4 ควบคุมกำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.5 จัดทำแผนงาน โครงการ และงบประมาณในการจัดตั้งและสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.6 จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงนาม

2.7 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.8 จัดทำระเบียบว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นชอบและลงนาม

2.9 กำหนดแผนปฏิบัติการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านบุคลากรสื่อหนังสือวัสดุอุปกรณ์วัสดุครุภัณฑ์และการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง

2.10 นิเทศติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและรายงานผลพร้อมข้อเสนอให้

สรุปได้ว่า มาตรฐานด้านบุคลากร หมายถึง บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการอบรมและศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีทุนเพื่อศึกษาต่อในระดับที่

สูงขึ้น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูผู้ดูแลเด็กที่มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา ผู้ดูแลเด็กมีการประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก

3. มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

เป็นการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจ ใจกว้างใจ การก่อสร้างและพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาการเด็ก โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ อันส่งผลสุขภาพโดยตรงในการป้องกันการแพร่กระจายของ โรคติดต่อ สามารถลดความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุส่งเสริมความปลอดภัย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ดังนี้

3.1 ด้านอาคารสถานที่

3.1.1 ที่ตั้ง

- 1) สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรอยู่ในพื้นที่มีขนาดเหมาะสมและไม่อยู่ในพื้นที่อาจเสี่ยงอันตรายเช่นบริเวณขนถ่ายแก๊สน้ำมันสารเคมีหรือสารพิษฉาปนกิจสถาน มลภาวะทางอากาศแสง และเสียงที่มากเกินไปจนควรหากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ต้องมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุตามมาตรฐานความจำเป็นและเหมาะสม
- 2) ไม่ควรอยู่ใกล้ถนนหรือใกล้ทางรถไฟ โดยเฉพาะที่มีการจราจรคับคั่ง หากมีความจำเป็นต้องสร้างให้ห่างจากแนวถนนไม่น้อยกว่า 20 เมตรและมีรั้วป้องกันอันตราย
- 3) พื้นที่ก่อสร้างควรเป็นพื้นที่ที่สามารถรับน้ำหนักอาคาร ได้อย่างปลอดภัยและเป็นพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง

3.1.2 จำนวนชั้นของอาคาร

อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเป็นอาคารชั้นเดียวหากเป็นอาคาร 2 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุอุบัติภัยและอัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้นและความสูงของห้องจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

3.1.3 ทางเข้า-ออกตัวอาคาร

ทางเข้า-ออกจากตัวอาคารมีความกว้างที่สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวก หากเกิดอุบัติเหตุหรือภาวะฉุกเฉินต่าง ๆ

3.1.4 ประตู-หน้าต่าง

ประตู-หน้าต่างต้องมีความแข็งแรงอยู่ในสภาพใช้งานได้ดีมีขนาดและจำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้องความสูงของขอบหน้าต่างควรสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 80.00 เซนติเมตรนับจากพื้นและหน้าต่างมีความกว้างและความสูงไม่น้อยกว่า 1 เมตรเพื่อให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจนไม่ควรมีสิ่งกีดขวางใด ๆ มาปิดกั้นช่องทางลมและแสงสว่าง

3.1.5 บันได

ไม่ลาดหรือชันเกินไปควรมีความกว้างแต่ละช่วงไม่น้อยกว่า 1 เมตรลูกตั้งของบันไดสูงไม่เกิน 17.5 เซนติเมตรลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตรบันไดทุกชั้นตอนมีลูกกรงและราวบันไดมีขนาดเหมาะสมกับมือเด็กและระยะห่างของลูกกรงต้องไม่เกิน 17 เซนติเมตร

3.1.6 พื้นที่ใช้สอยภายใน

พื้นที่ใช้สอยต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาดปลอดภัยและเพียงพอเหมาะสมกับการทำกิจกรรมของเด็กเช่นการเล่นการเรียนรู้การรับประทานอาหารและการนอน โดยแยกเป็นสัดส่วน จากห้องประกอบอาหารห้องส้วมและที่พักของเด็กป่วยเฉลี่ยพื้นที่ใช้สอย 2.00 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน โดยมีแนวทางดังนี้

1) บริเวณพื้นที่สำหรับการนอนต้องคำนึงถึงความสะอาดเป็นหลักอากาศถ่ายเทได้สะดวกและอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็กมีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน โดยมีแนวทางในการจัดดำเนินการดังนี้

- 1.1) จัดให้มีการระบายอากาศ ที่ดีปลอด โปร่งไม่มีเสียงรบกวน และแสงสว่างไม่จ้าเกินไป
- 1.2) อุปกรณ์เครื่องนอนต่าง ๆ มีความสะอาด นำไปซักฟุนตากแดดอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
- 1.3) ที่นอนผ้าปูที่นอนหมอนปลอกหมอนผ้าห่มมีสภาพดีและมีเฉพาะเด็กแต่ละคนทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้งด้วยการซักเพื่อลดการแพร่ของเชื้อโรค
- 1.4) ตรวจสอบตราดูแลไม่ให้มีสัตว์หรือแมลงต่าง ๆ มารบกวนในบริเวณพื้นที่สำหรับนอน

2) บริเวณพื้นที่สำหรับการเล่นและพัฒนาเด็กสภาพพื้นที่ทุกห้องต้องไม่ลื่นและไม่ชื้นควรเป็นพื้นไม้หรือวัสดุที่มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุทำความสะอาดง่ายและอยู่ในสภาพที่สะอาดอยู่เสมอ

3) บริเวณพื้นที่รับประทานอาหารต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลักมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแสงสว่างเหมาะสมมีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนเด็กและควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้มีขนาดเหมาะสมกับเด็กมีสภาพแข็งแรงและใช้งานได้ดี

4) บริเวณสถานที่ประกอบอาหารหรือห้องครัวต้องแยกห่างจากบริเวณพื้นที่สำหรับเด็กพอสมควรมีเครื่องใช้ที่จำเป็นรวมทั้งที่ล้างและเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นเรื่องความสะดวกและความปลอดภัยเป็นหลัก

5) ห้องปฐมพยาบาล ต้องแยกเป็นสัดส่วนมีอุปกรณ์ปฐมพยาบาลตู้ยา เครื่องภัณฑ์ที่จำเป็นและขณะอยู่ในห้องปฐมพยาบาลเด็กต้องอยู่ในสายตาของครูผู้ดูแลเด็กหรือผู้ช่วยผู้ดูแลเด็กตลอดเวลากรณีไม่สามารถจัดห้องปฐมพยาบาลเป็นการ เฉพาะได้ต้องจัดให้มีที่ปฐมพยาบาลแยก เป็น สัดส่วนตามความเหมาะสม

6) บริเวณพื้นที่สำหรับใช้ทำความสะอาดเด็กต้องจัดให้มีบริเวณที่ใช้สำหรับทำความสะอาด และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควรอย่างน้อยต้องมีที่ล้างมือและแปรงฟันในขนาดระดับความสูง

7) ห้องส้วมสำหรับเด็กต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็ก โดยเฉลี่ย 1 ที่ต่อเด็ก 12 คน โถส้วมต้องมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็กมีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นลงได้ง่ายห้องมีแสง สว่างเพียงพออากาศถ่ายเทได้สะดวกพื้นไม่ลื่นและแยกเป็นสัดส่วนสำหรับเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง

8) ห้องอเนกประสงค์สำหรับ ใช้กิจกรรมพัฒนาเด็กต้องจัดพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม

9) การกำจัดสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ จัดเก็บในภาชนะที่มีฝา ปิดมิดชิดและนำออกไปทิ้ง ภายนอกอาคารทุกวัน

3.2 ด้านสิ่งแวดล้อม

3.2.1 ภายในอาคาร

1) แสงสว่าง

ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติสม่ำเสมอทั่วทั้งห้องเพื่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กเช่นมีแสงสว่างเพียงพอในการอ่านหนังสือได้อย่างสบายตาไม่ควรให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2-3 ชั่วโมงเพราะจะทำให้เกิดภาวะเครียดและมีผลถึงฮอร์โมนการเติบโตของเด็ก

2) ภายนอกอาคาร

2.1) รั้ว

ควรมีรั้วกันบริเวณให้เป็นสัดส่วนเพื่อความปลอดภัยของเด็กและควรมีทางเข้าออกไม่น้อยกว่า 2 ทางกรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

2.2) สภาพแวดล้อมและมลภาวะ

ควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุขฝุ่นละอองหรือเสียงที่รบกวนมีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศและการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้แหล่งเพาะหรือแพร่เชื้อโรค โดยเฉพาะต้องกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

2.3) พื้นที่เล่นกลางแจ้ง

ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้งเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัยและมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก โดยให้เด็กมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมงในแต่ละวัน

2.4) ระเบียง

ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตรหากมีที่นั่งตามระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตรขอบระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า 70.00 เซนติเมตรกรณีที่มีอาคารสูง 2 ชั้นขึ้นไปควรมีลูกกรงกันเพื่อความปลอดภัยของเด็ก

3.3 ด้านความปลอดภัย

3.3.1 มาตรการป้องกันความปลอดภัย

1) ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัยหรือเครื่องตัดไฟภายในบริเวณอาคาร

2) ติดตั้งเครื่องดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่องต่อพื้นที่ 150 ตารางเมตรและยังดับเพลิงติดตั้งสูงจากพื้นถึงหัวถังไม่เกิน 1.50 เซนติเมตร

3) ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตรถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนดจะต้องมีฝาปิดครอบเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเล่นได้

4) หลีกเลี่ยงเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทำด้วยวัสดุแตกหักง่ายหรือแหลมคมหากเป็นไม้ต้องไม่มีเส้นไม้หรือเหลี่ยมคม

5) จัดให้มีผู้เก็บยาและเครื่องเวชภัณฑ์สำหรับปฐมพยาบาลวางไว้อยู่ในที่สูงสะดวกต่อการหยิบใช้และเก็บไว้ในที่ปลอดภัยให้พ้นมือเด็ก

6) จัดให้มีวัสดุกันลื่นในบริเวณห้องน้ำ - ห้องส้วมที่มีลักษณะลื่นและเก็บสารจำพวกเคมีหรือน้ำยาทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัยให้พ้นมือเด็กวัสดุกันลื่นที่ใช้ในห้องน้ำ - ห้องส้วมต้องทำความสะอาดสม่ำเสมอ

7) ไม่มีหลุมหรือบ่อน้ำที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัวอาคารรวมทั้งไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม

8) มีระบบการล็อกประตูในการเข้า-ออกนอกบริเวณอาคารสำหรับเจ้าหน้าที่เปิด-ปิด ได้ควรมีกริ่งสัญญาณเรียกไว้ที่หน้าประตูสำหรับห้องครัวและที่ประกอบอาหารควรมีประตูเปิด-ปิดที่ปลอดภัยเด็กเข้าไปไม่ได้

9) ติดตั้งอุปกรณ์เพื่อป้องกันพาหะนำโรคเช่นมุ้งลวดฯลฯ และมีมาตรการป้องกันด้านสุขอนามัย

10) มีตู้หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ที่แข็งแรงมั่นคงมีความสูงขนาดที่เหมาะสมกับเด็กเล็กสำหรับสิ่งของเครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กนั้นควรจัดแยกให้พ้นมือเด็ก

3.3.2 มาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

1) มีการฝึกซ้อมสำหรับการป้องกันอุบัติเหตุ ไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง

2) บุคลากรได้รับการอบรมด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้นของเด็ก

3) มีโทรศัพท์และหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการต่าง ๆ ไว้เพื่อติดต่อได้อย่างทันท่วงทีกรณีเกิดเหตุการณ์คับขันหรือจำเป็นที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กและควรมีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการปฐมพยาบาลประจำไว้

4) มีสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพและพัฒนาการของเด็ก

5) มีมาตรการในการรับ-ส่งเด็กอย่างเป็นระบบ

6) มีแผนและแนวทางปฏิบัติกรณีเด็กมีเหตุฉุกเฉินที่จะต้องดำเนินการ

ช่วยเหลือโดยด่วน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า มาตรฐานการดำเนินงานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยหมายถึง การดำเนินงานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยดังนี้

1. ด้านอาคารสถานที่ เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับพื้นที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตั้ง จำนวนชั้นของอาคาร ทางเข้า-ออก เป็นประตูหน้าต่าง ตลอดจนพื้นที่ใช้สอยอื่น ๆ เป็นต้น
2. ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกตัวอาคาร เช่น แสงสว่าง เสียง การถ่ายเทอากาศ สภาพพื้นที่ภายในอาคาร วัสดุสภาพแวดล้อมและมลภาวะ เป็นต้น
3. ด้านความปลอดภัย เป็นการกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น การกำหนดมาตรการป้องกันความปลอดภัย และมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น

สรุปได้ว่า มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย หมายถึง อาคารสถานที่ที่มีความมั่นคงแข็งแรงปลอดภัยแก่ผู้เรียน มีสภาพแวดล้อมที่ถูกต้องลักษณะภายในอาคารที่มีแสงสว่างเพียงพอและอากาศถ่ายเทสะดวก ื่อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการติดตั้งอุปกรณ์และมีรั้วบริเวณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นสัดส่วน เพื่อป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้นกับเด็ก

4. มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กอายุ 2-5 ปี เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูและได้รับการศึกษาเพื่อการพัฒนาทั้งด้านร่างกายอารมณ์-จิตใจสังคมและสติปัญญาตามวัยและความสามารถของเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์หลักดังนี้

- 4.1 เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน (ด้านร่างกายอารมณ์-จิตใจสังคมและสติปัญญา)
- 4.2 เพื่อพัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีคุณลักษณะและสมรรถนะตามวัยโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย
- 4.3 เพื่อส่งเสริมให้เด็กเล็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ

4.4 เพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็กเล็กตามบริบทและวัฒนธรรมของชุมชนสังคมในท้องถิ่น

4.5 เพื่อส่งเสริมความรักเอื้ออาทรของสถาบันครอบครัวชุมชนและสังคมท้องถิ่น

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปีบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม-วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรักความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

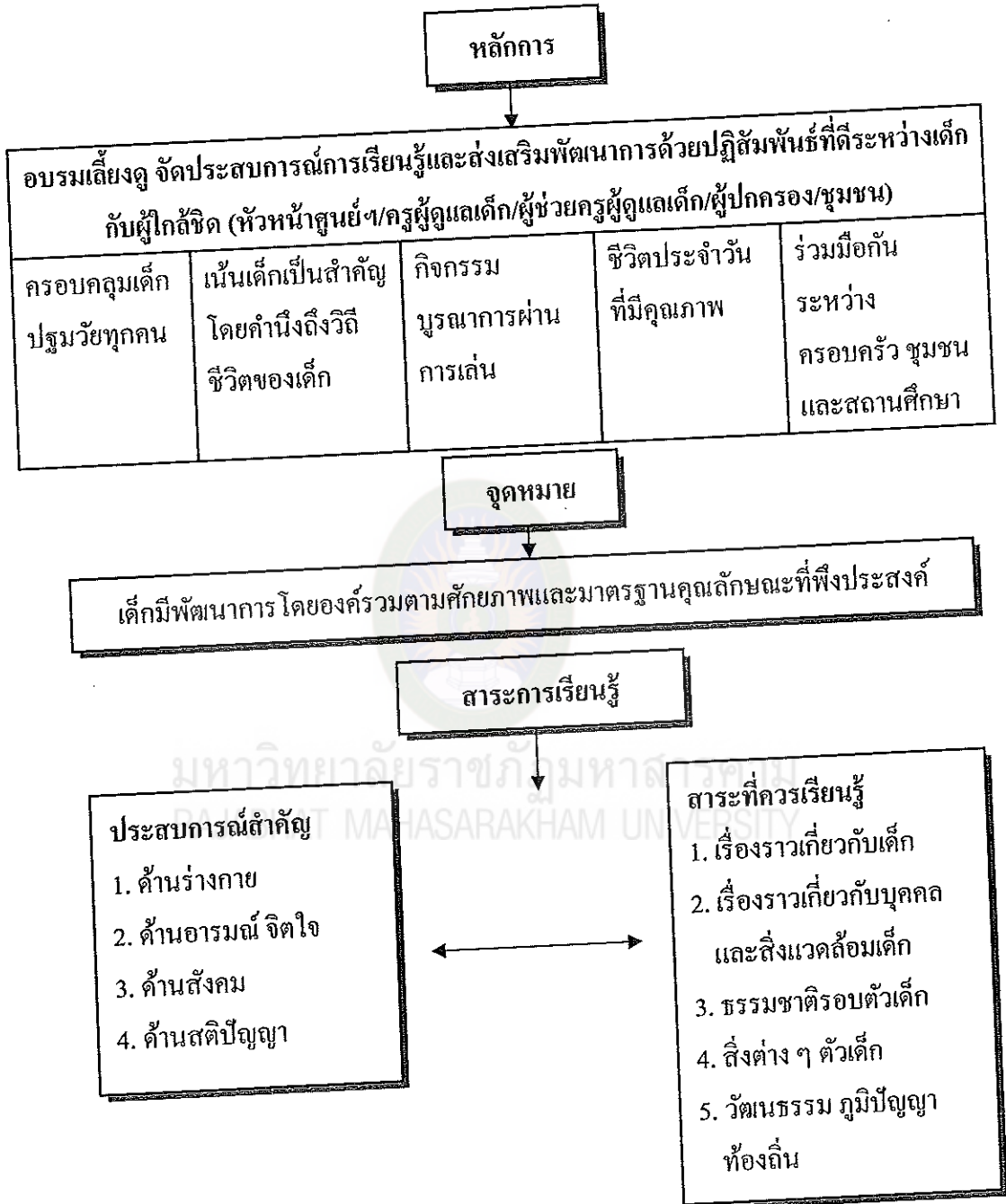
หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสมด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ

4.1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.1.1 การบูรณาการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ให้สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยยึดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาขึ้นมาจากการสำรวจความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น โดยการศึกษาเอกสารท้องถิ่นและงานวิจัยมาประกอบเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน

การจัดการศึกษาปฐมวัย

แผนภาพที่ 3 การจัดการศึกษาปฐมวัย
(สำนักประสานและพัฒนารจัดการศึกษาท้องถิ่น. 2553 : 29)

4.1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย

1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 2 ปี

- 1.1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
- 1.2) ใช้อวัยวะของร่างกายได้ประสานสัมพันธ์กัน
- 1.3) มีจิตใจร่าเริงเบิกบานแสดงออกทางอารมณ์
- 1.4) รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว
- 1.5) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 1.6) ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย
- 1.7) สนใจเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 3-5 ปี

- 2.1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
- 2.2) กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว

และประสานสัมพันธ์กัน

- 2.3) มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
- 2.4) มีคุณธรรมจริยธรรม
- 2.5) ชื่นชมและกล้าแสดงออกทางศิลปะดนตรีการเคลื่อนไหวและรัก

การออกกำลังกาย

- 2.6) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 2.7) รักธรรมชาติสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นและความ

เป็นไทย

- 2.8) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดี

ของสังคม

- 2.9) ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 2.10) มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย

4.1.3 คุณลักษณะตามวัย

1) คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 2 ปี

1.1) พัฒนาการด้านร่างกาย

- 1.1.1) วิ่งคล่องขึ้นแต่ไม่สามารถหยุดได้ทันที
- 1.1.2) เดินถอยหลังได้

เดี่ยว

- 1.1.3) เดินขึ้นลงบันไดได้เอง โดยวางเท้าทั้ง 2 ข้างบนบันไดขั้น
- 1.1.4) สลับเท้าขึ้นบันไดได้เมื่ออายุย่าง 3 ปี
- 1.1.5) หยิบของชิ้นเล็ก ๆ ได้แต่หลุดมือง่าย
- 1.1.6) จับดินสอแท่งใหญ่ ๆ ได้ด้วยนิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ
- 1.2) พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ
- 1.2.1) แสดงอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยคำพูด
- 1.2.2) มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองเมื่อได้รับการยอมรับหรือชมเชย
- 1.2.3) มีความเป็นตัวของตัวเอง
- 1.3) พัฒนาการด้านสังคม
- 1.3.1) เล่นร่วมกับคนอื่นแต่ต่างคนต่างเล่น
- 1.3.2) เริ่มรู้จักเล่นเป็นกลุ่มกับเด็กอื่น
- 1.3.3) พยายามช่วยตัวเองในเรื่องการแต่งตัว
- 1.3.4) รู้จักขอและเริ่มรู้จักให้
- 1.3.5) เริ่มรู้จักรอคอยมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
- 1.4) พัฒนาการด้านสติปัญญา
- 1.4.1) มีช่วงความสนใจกับของบางอย่างได้นาน 3-5 นาที
- 1.4.2) ชอบดูหนังสือภาพ
- 1.4.3) ชอบฟังบทกลอนนิทานคำคล้องจอง
- 1.4.4) สนใจค้นคว้าสำรวจสิ่งต่าง ๆ
- 2) คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 3 ปี
- 2.1) พัฒนาการด้านร่างกาย
- 2.1.1) กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้
- 2.1.2) รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว
- 2.1.3) เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้
- 2.2) พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ
- 2.2.1) แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก
- 2.2.2) ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม

2.3) พัฒนาการด้านสังคม

2.3.1) รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง

2.3.2) ชอบเล่นแบบกลุ่มนาน

2.3.3) เล่นสมมติได้

2.4) พัฒนาการด้านสติปัญญา

2.4.1) สำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกันและต่างกันได้

2.4.2) บอกชื่อของตนเองได้

2.4.3) ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา

2.4.4) สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ ได้

2.4.5) สนใจนิทานและเรื่องราวต่าง ๆ

3) คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 4 ปี

3.1) พัฒนาการด้านร่างกาย

3.1.1) กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้

3.1.2) รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง

3.1.3) เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้

3.1.4) เขียนรูปร่างสี่เหลี่ยมตามแบบได้ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้

3.1.5) กระฉับกระเฉงไม่ชอบอยู่เฉย

3.2) พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ

3.2.1) แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์

3.2.2) เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและ

3.2.3) ชอบทำทนายผู้ใหญ่

3.2.4) ต้องการให้มีคนฟังคนสนใจ

3.3) พัฒนาการด้านสังคม

3.3.1) แต่งตัวได้ด้วยตนเองไปห้องส้วมได้เอง

3.3.2) เล่นร่วมกับคนอื่นได้

3.3.3) รอคอยตามลำดับก่อน-หลัง

3.3.4) แบ่งของให้คนอื่น

3.3.5) เก็บของเล่นเข้าที่ได้

3.4) พัฒนาการด้านสติปัญญา

3.4.1) จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้

3.4.2) บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้

3.4.3) พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ

3.4.4) สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง

4) คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 5 ปี

4.1) พัฒนาการด้านร่างกาย

4.1.1) สามารถปฏิบัติกิจกรรมทางด้านร่างกายได้อย่างคล่องแคล่ว

4.2) พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ

4.2.1) แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม

4.2.2) ขึ้นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น

4.2.3) ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

4.3) พัฒนาการด้านสังคม

4.3.1) ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง

4.3.2) เล่นหรือทำงาน โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้

4.3.3) มีมารยาทในสังคมที่คงามมีจิตอาสา

4.4) พัฒนาการด้านสติปัญญาสามารถคิดวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นและ

และมั่นคง

สร้างสรรค์งานตามศักยภาพ

4.2 การจัดประสบการณ์

4.2.1 การจัดประสบการณ์เด็กอายุ 2 ปี

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 2 ปีเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากการเล่น และทำกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงเกิดความรู้ทักษะคุณธรรมจริยธรรมได้พัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกายอารมณ์-จิตใจสังคมและสติปัญญา

หลักการจัดประสบการณ์ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่อไปนี้

1. เลี้ยงดูเด็กให้มีสุขภาพที่ดีและปลอดภัย

2. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กด้วยวาจาและท่าทีที่อบอุ่นเป็นมิตร

3. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติความต้องการและพัฒนาการของเด็ก

4. จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเอื้อต่อการเรียนรู้ตามวัยของเด็ก

5. ประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

6. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัวชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

แนวทางการจัดประสบการณ์เด็กอายุ 2 ปี ดังนี้

1. ดูแลสุขภาพอนามัยและตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายและจิตใจของเด็ก

2. สร้างบรรยากาศของความรักความอบอุ่นความไว้วางใจและความมั่นคงทางอารมณ์

3. จัดประสบการณ์ตรงให้เด็กได้เลือกลงมือกระทำและเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหวผ่านการเล่น

4. เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แวดล้อมและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็กอย่างหลากหลาย

5. จัดสถานที่วัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้และของเล่นที่สะอาดปลอดภัยเหมาะสมกับเด็ก

6. ใช้การสังเกตและติดตามการเจริญเติบโตและพัฒนาการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

7. ให้ครอบครัวชุมชนและสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก

4.2.2 การจัดประสบการณ์เด็กอายุ 3-5 ปี

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี (ไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่นทำกิจกรรมการเรียนรู้ 6 กิจกรรม) เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเกิดความรู้ทักษะคุณธรรมจริยธรรมรวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจสังคมและสติปัญญา

หลักการจัดประสบการณ์

1. จัดประสบการณ์ผ่านการเล่นและทำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็ก โดยองค์รวมและอย่างต่อเนื่อง

2. เน้นเด็กเป็นสำคัญสนองความต้องการความสนใจความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต

4. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

แนวทางการจัดประสบการณ์ดังนี้

1. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะและระดับพัฒนาการเพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2. จัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5

3. จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ

4. จัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง

5. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขเอื้อต่อการเรียนรู้

6. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในบริบทของชุมชนนั้น ๆ

7. จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

8. จัดประสบการณ์ให้เด็กที่มีการวางแผนล่วงหน้าและแผนที่เกิดจากสภาพจริง

9. นำชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์

10. ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลของเด็กเป็นรายบุคคลใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

4.3 การบริหารงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร แบ่งออกเป็น 10 ด้าน ดังนี้

4.3.1 ด้านหลักสูตร หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งเป็น 2 ระดับ

1) ระดับอายุ 2 ปี

2) ระดับอายุ 3-5 ปี

โดยหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับธรรมชาติและการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของเด็กเล็กดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรดำเนินการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัวสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

2. จัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจเป้าหมายคุณลักษณะที่พึงประสงค์สาระการเรียนรู้รายปีการจัดประสบการณ์การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้การประเมินพัฒนาการสื่อและแหล่งเรียนรู้รวมทั้งจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ทั้งนี้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอาจกำหนดหัวข้ออื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็นของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

3. การประเมินเป็นขั้นตอนของการตรวจสอบหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบ่งออกเป็นขั้นตอนก่อนนำหลักสูตรไปใช้เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรองค์ประกอบของหลักสูตรหลังจากที่ได้จัดทำแล้วโดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ การประเมินระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใดควรมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดและการประเมินหลังการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบหลักสูตรทั้งระบบหลังจากที่ใช้หลักสูตรครบแต่ละช่วงอายุเพื่อสรุปผลว่าหลักสูตรที่จัดทำควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างไร

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 และเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัวสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมาย
2. โครงสร้างหลักสูตรประกอบด้วย
  - 2.1 สาระการเรียนรู้รายปี
  - 2.2 ระยะเวลาเรียน

3. การจัดประสบการณ์
4. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้
5. สื่อและแหล่งการเรียนรู้
6. การประเมินพัฒนาการเด็ก
7. การบริหารจัดการหลักสูตร
8. อื่น ๆ

4.3.2 ด้านการจัดประสบการณ์/การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กอายุ 2-5 ปีสามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบเป็นการช่วยให้ครูผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะต้องทำกิจกรรมอะไรเมื่อใดและอย่างไร โดยมีหลักการจัดและขอบข่ายกิจกรรมประจำวันดังนี้

1) หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

- 1.1) กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กและยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก
- 1.2) กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกิน 20 นาที
- 1.3) กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรีเช่นการเล่นตามมุมการเล่นกลางแจ้งฯใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที
- 1.4) กิจกรรมมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กกิจกรรมที่เป็นรายบุคคลกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้เริ่มและผู้สอนเป็นผู้เริ่มและกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภททั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

2) ขอบข่ายการจัดกิจกรรมประจำวัน

- 2.1) สำหรับเด็กอายุ 2 ปี กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 2 ปีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะพื้นฐานของเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์จิตใจสังคมและสติปัญญาการจัดกิจกรรมควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการความสนใจและความสามารถของเด็กตามวัยโดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตประจำวันและการเล่นของเด็กตามธรรมชาติที่เหมาะสมกับวัย

2.2) สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

2.2.1) การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหวและความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนามเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี ฯลฯ

2.2.2) การพัฒนากล้ามเนื้อเล็กเพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วนใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น ลีเทียนกรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

2.2.3) การพัฒนาอารมณ์จิตใจและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่นกล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาท และปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย และศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่น ให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติ โดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

2.2.4) การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุขช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ

2.2.5) การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกตจำแนกเปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนศึกษานอกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

2.2.6) การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษา ให้มีความหลากหลาย ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลูกฝังให้เด็ก

รักการอ่านและบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษาทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

2.2.7) การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวโดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กเล่นบทบาทสมมุติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำเล่นทรายเล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้รูปทรงต่าง ๆ ฯลฯ

4.3.3 ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์ในระดับเด็กเล็กนั้น ไม่สอนเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปแบบกิจกรรมบูรณาการให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นดังนั้นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพด้านบรรลุดูตามหลักสูตรนั้นผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนการจัดประสบการณ์และรู้หลักการเขียนแผนการจัดประสบการณ์เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1) จุดประสงค์ของการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

1.1) เพื่อให้ผู้สอนวางแผนล่วงหน้าในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

1.2) เพื่อให้ผู้สอนนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมมาประจำวันให้บรรลุดูตามจุดหมายที่กำหนด

2) การทำแผนการจัดประสบการณ์ การจัดแผนการจัดประสบการณ์ให้บรรลุดูตามจุดหมายของหลักสูตรผู้สอนควรดำเนินตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง/ ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างละเอียดจนเกิดความเข้าใจว่าจะพัฒนาเด็กอย่างไรเพื่อให้บรรลุดูตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้

2.2) วิเคราะห์หลักสูตรปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ความสัมพันธ์ของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (จุดหมาย) ตัวบ่งชี้สภาพที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 2-5 ปี ผู้สอนต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานตัวบ่งชี้สภาพที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 2-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาสาระการเรียนรู้

2.3) วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรปฐมวัยส่วนที่เป็นสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ 2 ส่วนคือส่วนที่เป็นประสบการณ์สำคัญและส่วนที่เป็นสาระที่ควรเรียนรู้โดยผู้สอนจะต้องวิเคราะห์และเลือกนำมากำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์

2.4) กำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจะต้องกำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งมีหลากหลายรวมทั้งศึกษาแนวคิดจากนวัตกรรมที่ผู้สอนต้องใช้สอดแทรกลงในการจัดประสบการณ์โดยพิจารณาข้อมูลหลักสูตรสถานศึกษาตัวเด็กสภาพแวดล้อมสังคมวัฒนธรรมประกอบทั้งนี้สามารถยืดหยุ่นตามความเหมาะสม

2.5) จัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในรูปแบบการบูรณาการร่วมกับสาระการเรียนรู้ระดับท้องถิ่นสำหรับการจัดประสบการณ์แบบหน่วยผู้สอนต้องกำหนดหัวเรื่อง โดยใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กการกำหนดหัวเรื่องสามารถทำได้ 3 วิธี

2.5.1) เด็กเป็นผู้กำหนด

2.5.2) ผู้สอนและเด็กร่วมกันกำหนด

2.5.3) ผู้สอนเป็นผู้กำหนด

2.6) เขียนแผนการจัดประสบการณ์ผู้สอนควรพิจารณาเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้สอนนำไปใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัยที่ผู้สอนรับผิดชอบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับหลักการศึกษปฐมวัย

2.6.1) นำหน่วยการจัดประสบการณ์มากำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้

2.6.2) สังเกตหรือระดมความคิดจากเด็ก

2.6.3) เขียนแผนการจัดประสบการณ์

4.3.4 ด้านสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้

สื่อเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวเนื้อหาจากผู้ส่งไปยังผู้รับในการเรียนการสอนสื่อเป็นตัวกลางนำความรู้จากผู้สอนสู่เด็กทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าใจยากกลายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจได้ง่ายเรียนรู้ได้ง่ายรวดเร็วผลิตเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้และการค้นพบด้วยตนเอง

1) แนวทางการดำเนินการใช้สื่อ

- 1.1) ใช้สื่อที่เป็นของจริงสื่อธรรมชาติและสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 1.2) ใช้สื่อจากแหล่งการเรียนรู้ที่อยู่อย่างหลากหลายทั้งที่บ้านศูนย์ฯ

ชุมชน

- 1.3) ใช้สื่อที่คำนึงถึงความปลอดภัยต่อตัวเด็ก
- 1.4) ใช้สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้ครบทุกด้านทั้งทางด้าน

ร่างกายอารมณ์

- 1.5) สังคมและสติปัญญา โดยบูรณาการผ่านการเล่นและเน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยการกระทำโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า

ในแผนการจัดประสบการณ์

- 1.6) ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่ระบุไว้ใน
- 1.7) บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้สู่แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
- 1.8) เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ
- 1.9) เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กโดยรวม

จัดหาสื่อ

4.3.5 ด้านการวัดผลและประเมินผล

ให้ครอบคลุมถึงการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการประเมินผลส่งเสริมความสามารถให้ประเมินผลอย่างถูกต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดปรับปรุงการสร้างเครื่องมือวัดผลให้

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 2-5 ปีเป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกายอารมณ์-จิตใจสังคมและสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวันทั้งนี้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุงวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตรการประเมินพัฒนาการสำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ 2-5 ปี ได้แก่ การสังเกตการบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ

4.3.6 ด้านการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่ครอบคลุมถึงการให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษาทางวิชาการเพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเล็กมีความ

สอดคล้องกับหลักสูตรฯการใช้วิธีการนิเทศสามารถทำได้หลากหลายทั้งนี้ต้องปฏิเสธสม่ำเสมอและเป็นระบบ

4.3.7 ด้านการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นงานวิจัยที่มุ่งพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่กำหนดในหลักสูตรหรือสังคมาคคหวังซึ่งดำเนินการโดยครูผู้ดูแลเด็กหรือดำเนินการร่วมกับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผู้เรียนโดยส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 เรื่อง

4.3.8 ด้านโภชนาการ

การดำเนินงานโภชนาการใช้แนวทางการดำเนินงานโภชนาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมอนามัยซึ่งงานโภชนาการที่สำคัญมี 2 ส่วนคือการจัดอาหารสำหรับเด็กเล็กและการเฝ้าระวังการเจริญเติบโตของเด็กเพื่อให้เด็กได้รับอาหารตามวัยที่เหมาะสมและเพียงพอส่งผลต่อการเจริญเติบโตของเด็กเป็นพื้นฐานของการมีสุขภาพที่ดีมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัยส่งเสริมให้เด็กได้รับอาหารครบ 5 หมู่รวมทั้งน้ำดื่มสะอาดและสารอาหารที่จำเป็นดังนี้

1) อาหารหลัก 5 หมู่

ควรกินให้ครบ 5 หมู่ โดยอาหารในหมู่เดียวกันสามารถกินทดแทนกันได้เพื่อให้ร่างกายได้รับสารอาหารต่าง ๆ ครบถ้วนและเพียงพอเพื่อการมีภาวะโภชนาการที่ดีอาหาร 5 หมู่

2) เด็กปฐมวัยควร ใ้ดื่มน้ำสะอาดให้เพียงพอทุก 45 นาทีเพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

3) การปรุงอาหารต้องใช้เครื่องปรุงที่มีส่วนประกอบของไอโอดีนด้วยทุกครั้งเช่นเกลือไอโอดีนน้ำปลาไอโอดีน

4) ใน 1 สัปดาห์ควรจัดอาหารให้มีธาตุเหล็กประมาณ 1-2 มื้อ

5) สารอาหารที่จำเป็นสำหรับเด็ก

สารอาหารหลักที่เด็กต้องการคือคาร์โบไฮเดรตและไขมันซึ่งเป็นเนื้อเยื่อเด็กเล็กมีความต้องการพลังงานและสารอาหารต่อน้ำหนักตัวมากกว่าผู้ใหญ่หากได้รับพลังงานไม่เพียงพอร่างกายจะนำโปรตีนไปใช้เป็นพลังงานทำให้โปรตีนไม่ถูกนำไปใช้ในเรื่องการเจริญเติบโตทำให้เด็กเตี้ยแคระแกร็นและอาหารสำหรับเด็กควรมีไขมันเป็นส่วนประกอบ

ในปริมาณที่พอเหมาะเพื่อให้ได้รับกรดไขมันที่จำเป็นนอกจากนั้นยังมีสารอาหารอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของเด็ก ได้แก่

5.1) แคลเซียมแร่ธาตุที่สำคัญที่ช่วยในการสร้างกระดูกและฟันให้แข็งแรงและยังมีหน้าที่สำคัญเกี่ยวกับการทำงานของระบบประสาทกล้ามเนื้อรวมทั้งกล้ามเนื้อหัวใจการแข็งตัวของเลือดเมื่อมีบาดแผลแหล่งอาหารที่มีแคลเซียมมาก ได้แก่ นมเนยแข็งปลาเล็กปลาน้อยปลากระป๋องกุ้งฝอยเต้าหู้ผักใบเขียว

5.2) ไอโอดีนเป็นแร่ธาตุที่สำคัญเพราะถ้ามีการขาดในหญิงตั้งครรภ์จะทำให้เด็กที่เกิดมามีสติปัญญาต่ำโดยอาหารที่เป็นแหล่งของไอโอดีนได้แก่อาหารทะเลคือปลาแห้งหอยปลาหมึกและเกลือเสริมไอโอดีน โดยใช้ในการปรุงอาหาร

5.3) วิตามินเอมีหน้าที่ในการเสริมสร้างเนื้อเยื่อและระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายแหล่งอาหารของวิตามินเอได้แก่ตับผักใบเขียวและผักที่มีสีเหลืองเช่นผักบุ้งตำลึงผักทองแคบหมูส่วนในผลไม้ได้แก่มะละกอสุกมะม่วงสุก

นอกจากสารอาหารต่าง ๆ ที่จำเป็นตามข้างต้นแล้วยังได้รับสารอาหารอื่น ๆ เช่นวิตามิน 1 วิตามิน 2 วิตามินบี 6 วิตามินบี 12 กรดไขมันรวมทั้งแร่ธาตุฟอสฟอรัส โซเดียม โปแตสเซียมสังกะสี

6) การติดตามผลการดำเนินงาน โภชนาการ

หลังจากที่ให้คำแนะนำกับพ่อแม่/ผู้ปกครองเด็กและดำเนินการส่งเสริมภาวะโภชนาการหรือแก้ไขปัญหาลแล้วจะต้องมีการติดตามผลการดำเนินงานนั้นเพื่อดูว่าวิธีการส่งเสริมภาวะโภชนาการหรือแก้ไขปัญหานั้น ได้ผลเป็นอย่างไร

4.3.9 ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1) กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันพ่อวันแม่วันเด็กวันปีใหม่วันสำคัญทางศาสนาฯลฯ

2) โครงการต่าง ๆ ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.3.10 ด้านการประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้โดยใช้มาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชน

สรุปได้ว่า มาตรฐานการดำเนินงานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านอย่างเหมาะสมตามวัย ผู้ดูแลเด็กมีการจัดทำแผนการเรียนรู้เป็นสำคัญ มีการประสานความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน และมีการประเมินหลักสูตร เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรใน
ทุกปีการศึกษา

5. มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน

การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องคำนึงถึง การมีส่วนร่วมกันทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการใช้ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการสร้างพื้นฐานการศึกษาให้แก่เด็กเล็กที่จะทำให้มีการสานเสริมการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมจนเป็นที่ยอมรับในศักยภาพของการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกระบวนการบริหารแบบการมีส่วนร่วมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพราะจะทำให้สามารถขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปสู่ มาตรฐานการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนของสังคม ภายใต้ทักษะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กครูผู้ดูแลเด็กและผู้เกี่ยวข้องที่จะทำให้เกิดความร่วมมือที่จะร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ก้าวหน้าต่อไป

บุคคลครอบครัวองค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรเอกชนองค์กรรัฐ สถาบันการศึกษาและศาสนาสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใน ด้านวิชาการด้านอาคารสถานที่ด้านงบประมาณด้านบุคลากรและด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ดังนี้

5.1 ด้านวิชาการ

5.1.1 ให้คำแนะนำปรึกษาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโครงการพัฒนาต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.1.2 ให้คำแนะนำปรึกษาสนับสนุนทรัพยากรในการทำกิจกรรมเช่นศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมถึงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กให้กับผู้ปกครองและครู

5.1.3 ให้คำแนะนำหรือมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.1.4 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชนท้องถิ่น
ทราบอย่างทั่วถึง

5.2 ด้านอาคารสถานที่

5.2.1 ร่วมพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอก
อาคาร

5.2.2 ร่วมให้การเฝ้าระวังดูแลความปลอดภัยและทรัพย์สินภายในอาคาร
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.3 ด้านงบประมาณ

ระดมทรัพยากรสนับสนุนการพัฒนาอาคารสถานที่บุคลากรสื่อวัสดุครุภัณฑ์
กิจกรรมศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่อาหารเสริมอาหารว่างอุปกรณ์กีฬาและอื่น ๆ ในการ
ดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.4 ด้านบุคลากร

5.4.1 ให้คำปรึกษาแนะนำส่งเสริมสนับสนุนในการดำเนินงานและการ
พัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.4.2 ร่วมในการอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ดูแลความปลอดภัย
เด็กเล็กภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.5 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดกิจกรรมสัมพันธ์กับชุมชนได้ ดังนี้

5.5.1 จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน

5.5.2 จัดทำสมุดสื่อสารระหว่างศูนย์กับผู้ปกครอง

5.5.3 จัดทำป้ายนิเทศให้ความรู้กับผู้ปกครอง

5.5.4 จัดให้มีมุมเรียนรู้ผู้ปกครอง

5.5.5 จัดกิจกรรมการแสดงของเด็กเข้าร่วมในโอกาสต่าง ๆ

5.5.6 จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการนวัตกรรมและผลงานเด็ก

5.5.7 ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น

นั้น ๆ

5.5.8 เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่

5.5.9 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้บริการชุมชนเกี่ยวกับอาคารสถานที่วัสดุ อุปกรณ์บุคลากรและอื่น ๆ

5.6 การให้บริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่นอกเหนือจากการให้การอบรมเลี้ยงดูการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และให้บริการด้านอื่น ๆ แก่ชุมชน ได้ดังนี้

5.6.1 ด้านอาคารสถานที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถให้บริการด้านอาคารสถานที่แก่ชุมชนหรือประชาชนภายในท้องถิ่นในวันสำคัญต่าง ๆ ของชุมชน

5.6.2 ด้านวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถให้บริการด้านวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือประชาชน

5.6.3 ด้านวิชาการสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถให้บริการด้านวิชาการสารสนเทศหรือเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองเยาวชนและชุมชนในการค้นคว้าศึกษาต่าง ๆ

5.6.4 ด้านการเผยแพร่ความรู้ให้กับชุมชนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถให้บริการแก่ประชาชนหรือชุมชนในท้องถิ่น โดยให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือครูผู้ดูแลเด็กเป็นวิทยากรในการเผยแพร่ความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย

5.6.5 ด้านการให้บริการสาธารณะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถมีส่วนช่วยในการสนับสนุนการให้บริการสาธารณะแก่ชุมชนหรือประชาชนได้ตามบริบทหรือวัฒนธรรมของท้องถิ่น

5.7 การส่งเสริมสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากชุมชน

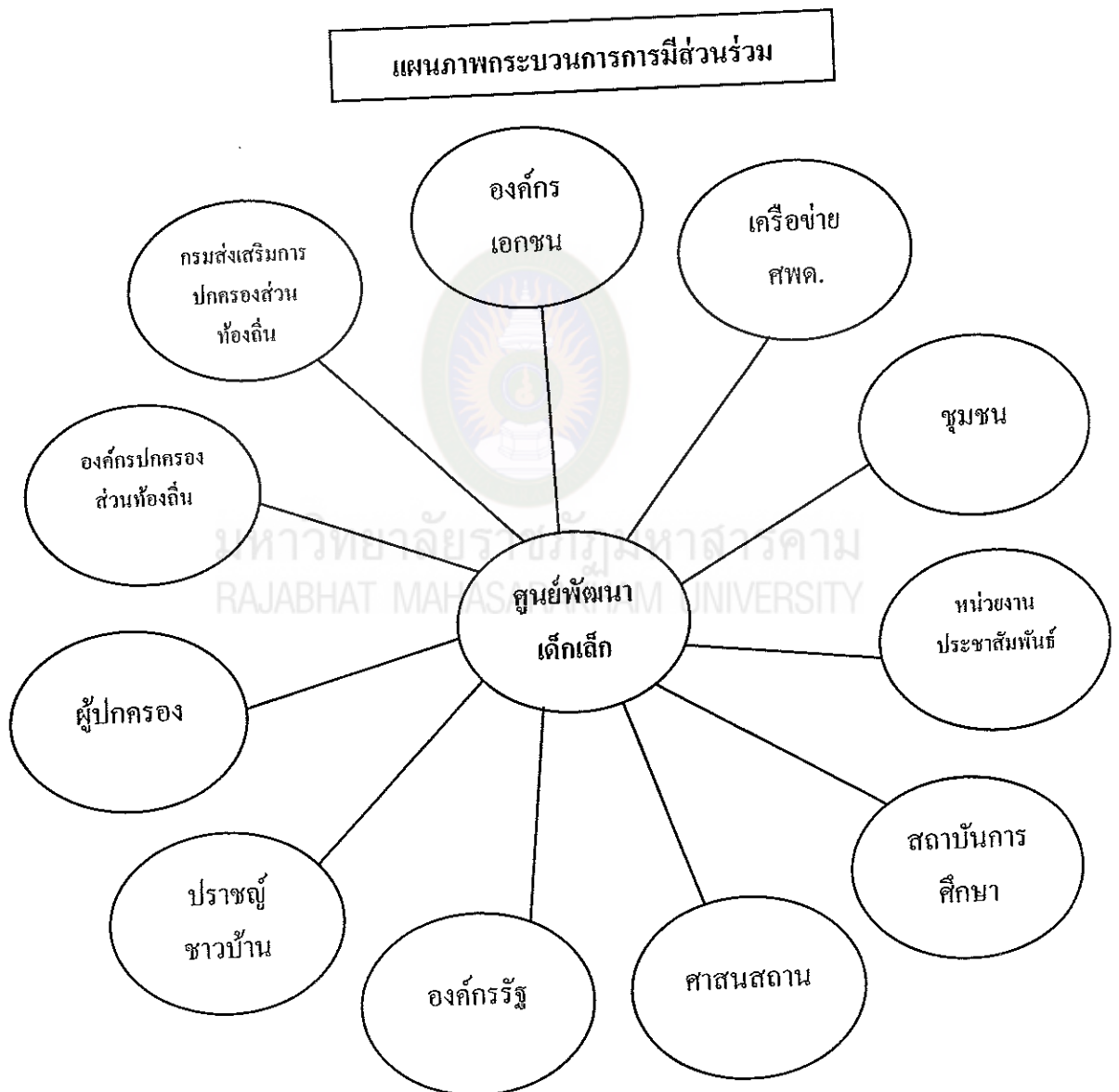
5.7.1 การสนับสนุนวัสดุเพื่อการเรียนการสอนอุปกรณ์ต่าง ๆ ชุมชนสามารถให้การสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านวัสดุเพื่อการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในท้องถิ่น

5.7.2 บริจาคเงินสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ชุมชนสามารถบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้รวมทั้งการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนวัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

5.7.3 ให้ความรู้โดยปราชญ์ชาวบ้านชุมชนหรือจากเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ชุมชนสามารถให้การสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยปราชญ์ชาวบ้านถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

5.7.4 ให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชนชุมชนสามารถให้การสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้โดยให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชนต่าง ๆ โดยให้เด็กปฐมวัยเข้าไปเรียนรู้จากสถานที่จริง

5.7.5 ให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กชุมชนสามารถให้การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่จะเป็ประโยชน์ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 กระบวนการการมีส่วนร่วม
(สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น. 2553 : 52)

5.8 กระบวนการมีส่วนร่วมกันทุกภาคส่วนในสังคม

ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองชุมชนองค์กรภาครัฐภาคเอกชนสถาบันการศึกษาและศาสนสถานสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่

5.8.1 ร่วมระดมสรรพกำลังและทรัพยากรเพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.8.2 ร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติเพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.8.3 ร่วมตรวจสอบประเมินศูนย์ร่วมแก้ไขเพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สรุปได้ว่า มาตรฐานการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน หมายถึง การดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การได้รับความร่วมมือ การสนับสนุนช่วยเหลือจากผู้ปกครองและชุมชน

6. มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่างครอบคลุมกว้างขวางเป็นพื้นฐานของการศึกษาเพื่อพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กครูผู้ดูแลเด็กผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับอำเภอระดับจังหวัดระดับภาคโดยมีวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

6.1 วัตถุประสงค์

6.1.1 เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการพัฒนาเด็กปฐมวัย

6.1.2 เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีศักยภาพในการพัฒนาเด็กเล็ก

6.1.3 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัยระหว่างหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กครูผู้ดูแลเด็กผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กบริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6.1.4 เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

6.2 แนวทางปฏิบัติงาน

6.2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมสนับสนุนการจัดประชุมหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กครูผู้ดูแลเด็กผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อกำหนดแผนความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6.2.2 จัดทำแผนงานปฏิทินงานแนวทางการปฏิบัติงานตามกำหนดการ

6.2.3 ส่งแผนงานและปฏิทินงานให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดพิจารณาเห็นชอบ

6.2.4 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6.2.5 ดำเนินการตามแผนงานและปฏิทินงานที่กำหนดไว้

6.2.6 สรุปและรายงานผลการดำเนินงานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ต้นสังกัด

6.3 การส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่

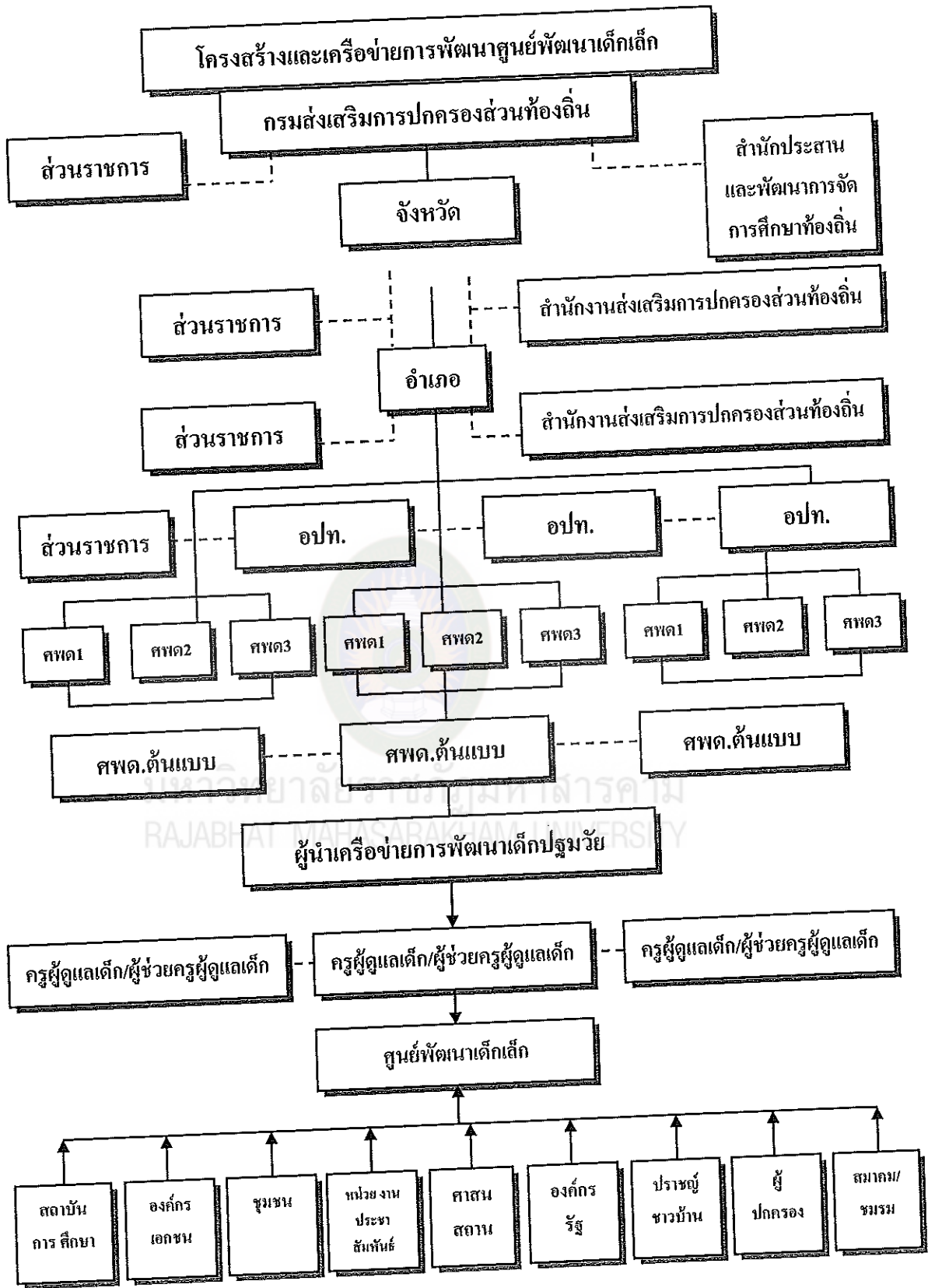
เกี่ยวข้อง

6.3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานผู้จัดการศึกษาปฐมวัยมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามศักยภาพทั้งด้านวิชาการงบประมาณและการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

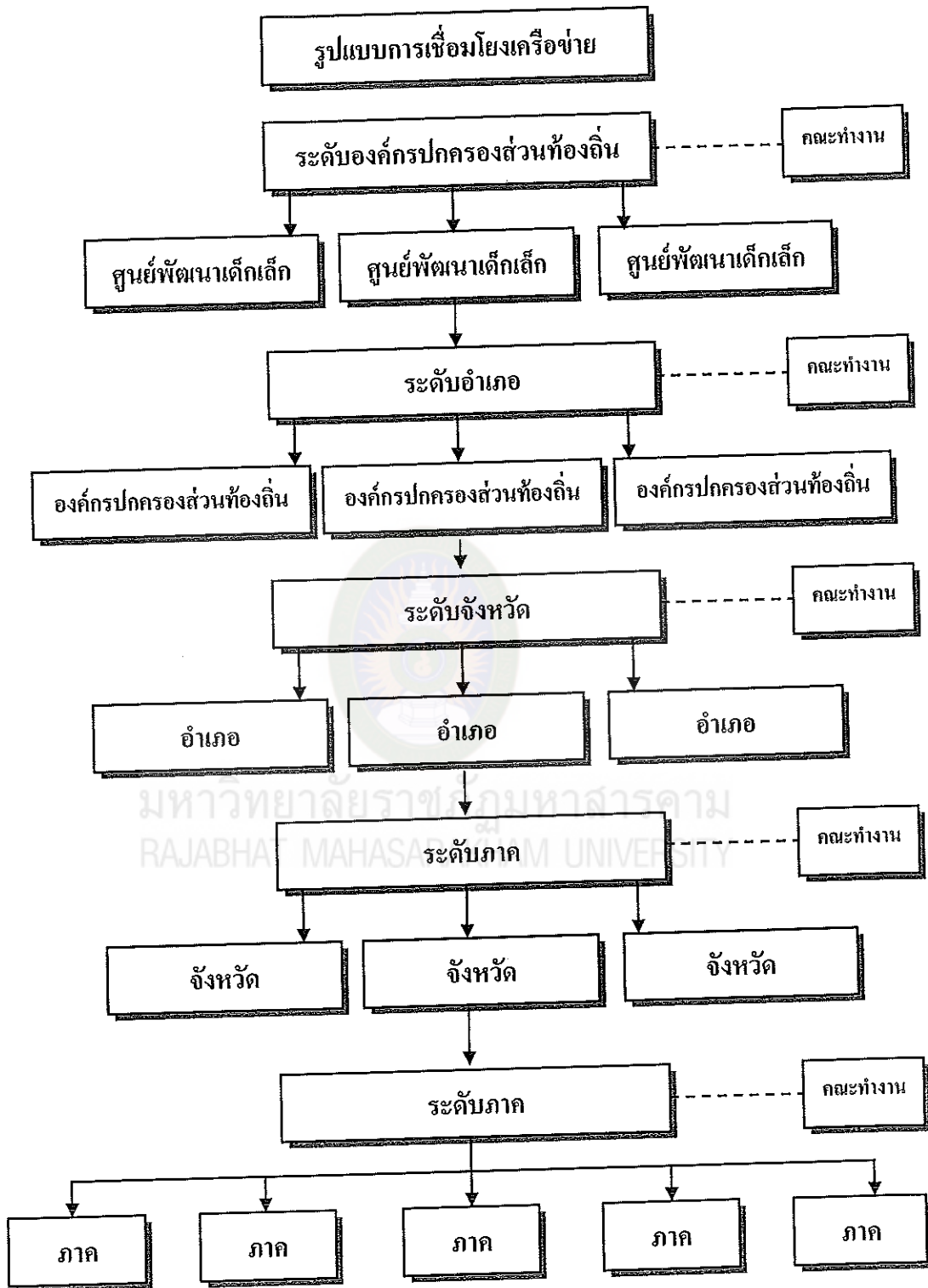
6.3.2 ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานพัฒนาเครือข่าย

6.3.3 ประเมินผลการพัฒนา

6.3.4 สนับสนุนให้บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความก้าวหน้าในวิชาชีพและมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ดังแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 โครงสร้างและเครือข่ายการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 (สำนักประสานและพัฒนารจัดการศึกษาท้องถิ่น, 2553 : 55)

แผนภาพที่ 6 รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่าย
 (สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น. 2553 : 56)

6.4 การจัดตั้งเครือข่ายระดับต่าง ๆ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน

1. วางแผนงานในการสร้างเครือข่าย
2. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง
3. ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสร้างเครือข่าย
4. จัดตั้งชมรมคณะกรรมการชมรมคณะทำงานหรือคณะกรรมการที่จะเป็นทีมงานพร้อมกำหนดภารกิจหน้าที่และกลไกในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและกิจกรรมต่าง ๆ
5. วางแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่นอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลเด็กศึกษาดูงานจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนิเทศศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติงานตามแผน

ขั้นที่ 3 ประเมินผลการดำเนินงาน

1. ประเมินผลการดำเนินงานในรอบปีของแต่ละฝ่ายแต่ละทีมงานที่แบ่งภาระงานไว้
2. รวบรวมผลการประเมินปัญหาอุปสรรคแนวทางแก้ไขเพื่อเสนอทีมงานคณะทำงานและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงและพัฒนาเพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการสร้างเครือข่าย

สรุปได้ว่า มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง การกำหนดแผนความร่วมมือกับทุกฝ่าย ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน ส่งเสริมการตั้งเครือข่าย และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตารางเปรียบเทียบ มาตรฐานตัวบ่งชี้ เพื่อแสดงความเชื่อมโยงการประกันคุณภาพการศึกษา

ตารางที่ 1 มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานตามกฎกระทรวงฯ มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพ ภายในของสถานศึกษา พ.ศ. 2554 กระทรวงศึกษาธิการและมาตรฐานประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม

มาตรฐาน	มาตรฐานตาม กฎกระทรวงฯ (ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน)	มาตรฐาน ศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ (ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้)	มาตรฐานการศึกษา ปฐมวัยเพื่อการประกัน คุณภาพภายในของ สถานศึกษา(ประกอบด้วย 11 มาตรฐาน 41 ตัวบ่งชี้)	มาตรฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพ (ประกอบด้วย 12 ตัวบ่งชี้)
มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก	ผลการจัดการศึกษา	มาตรฐานที่ 3 คุณภาพเด็ก (4 ตัวบ่งชี้) ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายและสุขนิสัยในการดูแล สุภาพของตน ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 เด็กมีพัฒนาการด้าน จิตใจ – อารมณ์ สังคม ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 เด็กได้รับการ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม	ด้านคุณภาพผู้เรียน (4 มาตรฐาน) มาตรฐานที่ 1 เด็กมี พัฒนาการด้านร่างกาย มาตรฐานที่ 2 เด็กมี พัฒนาการด้านอารมณ์และ จิตใจ มาตรฐานที่ 3 เด็กมี พัฒนาการด้านสังคม	ตัวบ่งชี้ที่ 1 เด็กมีพัฒนาการ ด้านร่างกายสมวัย ตัวบ่งชี้ที่ 2 เด็กมีพัฒนาการ ด้านอารมณ์และจิตใจสมวัย ตัวบ่งชี้ที่ 3 เด็กมีพัฒนาการ ด้านสังคมสมวัย ตัวบ่งชี้ที่ 4 เด็กมีพัฒนาการ ด้านสติปัญญาสมวัย

<p>มาตรฐาน การศึกษาแห่งชาติ (ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน)</p>	<p>มาตรฐานตาม กฎกระทรวงฯ (ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน)</p>	<p>มาตรฐาน ศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ (ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้)</p>	<p>มาตรฐานการศึกษา ปฐมวัยเพื่อการประกัน คุณภาพภายในของ สถานศึกษา(ประกอบด้วย 11 มาตรฐาน 41 ตัวบ่งชี้)</p>	<p>มาตรฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพ ภายนอกของสถาน (ประกอบด้วย 12 ตัวบ่งชี้)</p>
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 5 ได้มีความ พร้อมศึกษาต่อในชั้นต่อไป</p> <p>ตัวบ่งชี้ข้อถกเถียง (2 ตัวบ่งชี้) ตัวบ่งชี้ที่ 9 ผลการพัฒนาให้ บรรลุตามปรัชญา ปณิธาน/ วิสัยทัศน์ พันธกิจและ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง สถานศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 10 ผลการพัฒนา ตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ ส่งผลกระทบต่อเป็นเอกลักษณ์</p>				

<p>มาตรฐาน การศึกษาของชาติ (ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน)</p>	<p>มาตรฐานตาม กฎกระทรวงฯ (ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน)</p>	<p>มาตรฐาน ศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ (ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้)</p>	<p>มาตรฐานการศึกษา ปฐมวัยเพื่อการพัฒนา คุณภาพภายในของ สถานศึกษา(ประกอบด้วย 11 มาตรฐาน 41 ตัวบ่งชี้)</p>	<p>มาตรฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพ ภายนอกของ (ประกอบด้วย 12 ตัวบ่งชี้)</p>
<p>มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา</p>	<p>การจัดการเรียนการ สอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ</p>	<p>มาตรฐานที่ 2 การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก(5 ตัวบ่งชี้)</p>	<p>ด้านการจัดการศึกษา (1 มาตรฐาน) มาตรฐานที่ 5 คุรุปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่อย่างมี ประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิผล</p>	<p>ของสถานศึกษา ตัวบ่งชี้มาตรฐานการ ส่งเสริม(1 ตัวบ่งชี้) ตัวบ่งชี้ที่ 11 ผลการ ดำเนินงานโครงการพิเศษ เพื่อส่งเสริมบทบาทของ สถานศึกษา</p>
<p>มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่ง การเรียนรู้/สังคมแห่ง ความรู้</p>	<p>มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา</p>	<p>มาตรฐานที่ 2 การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก(5 ตัวบ่งชี้)</p>	<p>ด้านการจัดการศึกษา (1 มาตรฐาน) มาตรฐานที่ 5 คุรุปฏิบัติงาน ตามบทบาทหน้าที่อย่างมี ประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิผล</p>	<p>ตัวบ่งชี้พื้นฐาน (1 ตัวบ่งชี้) ตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพการ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ เน้นเด็กเป็นสำคัญ</p>

<p>มาตรฐาน การศึกษาของชาติ (ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน)</p>	<p>มาตรฐานตาม กฎกระทรวงฯ (ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน)</p>	<p>มาตรฐาน ศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ (ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้)</p>	<p>มาตรฐานการศึกษา ปฐมวัยเพื่อการศึกษา คุณภาพภายในของ สถานศึกษา(ประกอบด้วย 11 มาตรฐาน 41 ตัวบ่งชี้)</p>	<p>มาตรฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพ ภายนอกกรมสามัญ (ประกอบด้วย 12 ตัวบ่งชี้)</p>
<p>การบริหารจัดการ</p>	<p>ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 การจัดการกระบวนการ เรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้าน ร่างกาย ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 การจัดการกระบวนการ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 การจัดการกระบวนการ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ตัวบ่งชี้ที่ 2.5 การจัดการกระบวนการ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้าน สติปัญญา</p>	<p>มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการ ศูนย์เด็กเล็ก (5 ตัวบ่งชี้)</p>	<p>ด้านการจัดการศึกษา (2 มาตรฐาน) มาตรฐานที่ 6 ผู้บริหาร</p>	<p>ตัวบ่งชี้พื้นฐาน (1 ตัวบ่งชี้) ตัวบ่งชี้ที่ 7 ประสิทธิภาพของ การบริหารจัดการและการ</p>

<p>มาตรฐาน การศึกษาแห่งชาติ (ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน)</p>	<p>มาตรฐานตาม กฎกระทรวงฯ (ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน)</p>	<p>มาตรฐาน ศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ (ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้)</p>	<p>มาตรฐานการศึกษา ปฐมวัยเพื่อการศึกษา คุณภาพภายในของ สถานศึกษา(ประกอบด้วย 11 มาตรฐาน 41 ตัวบ่งชี้)</p>	<p>มาตรฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพ ภายนอกของสถาน (ประกอบด้วย 12 ตัวบ่งชี้)</p>
<p>มาตรฐานที่ 1.1 บริหารงานอย่างเป็น ระบบ</p>	<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 การบริหารจัดการ บุคลากร</p>	<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 การสร้างสัมพันธภาพ และเกิดประสิทธิผล</p>	<p>ปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล</p>	<p>พัฒนาสถานศึกษา</p>
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 การจัด สภาพแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็ก</p>	<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 การจัด สภาพแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็ก</p>	<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 การจัด สภาพแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็ก</p>	<p>มาตรฐานที่ 7 แนวการจัด การศึกษา</p>	<p>ตัวบ่งชี้มาตรฐานส่งเสริม (1 ตัวบ่งชี้) ตัวบ่งชี้ที่ 12 การพัฒนา สถานศึกษาให้มีคุณภาพตาม นโยบายการปฏิรูปการศึกษา (1) ผลการส่งเสริมพัฒนา สถานศึกษาที่สอดคล้องกับ แนวทางการปฏิรูปการศึกษา</p>
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 มาตรการด้านความ ปลอดภัยของศูนย์เด็กเล็ก</p>	<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 มาตรการด้านความ ปลอดภัยของศูนย์เด็กเล็ก</p>	<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 มาตรการด้านความ ปลอดภัยของศูนย์เด็กเล็ก</p>	<p>ด้านการสร้างสังคมแห่งการ เรียนรู้ (1 มาตรฐาน)</p>	<p>ตัวบ่งชี้ที่ 12 การพัฒนา สถานศึกษาให้มีคุณภาพตาม นโยบายการปฏิรูปการศึกษา (1) ผลการส่งเสริมพัฒนา สถานศึกษาที่สอดคล้องกับ แนวทางการปฏิรูปการศึกษา</p>
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 การสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วม</p>	<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 การสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วม</p>	<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 การสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วม</p>	<p>มาตรฐานที่ 9 สถานศึกษามี การสร้างส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาเป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ ด้านอัตลักษณ์ของ สถานศึกษา (1 มาตรฐาน)</p>	<p>ตัวบ่งชี้ที่ 12 การพัฒนา สถานศึกษาให้มีคุณภาพตาม นโยบายการปฏิรูปการศึกษา (1) ผลการส่งเสริมพัฒนา สถานศึกษาที่สอดคล้องกับ แนวทางการปฏิรูปการศึกษา</p>

<p>มาตรฐาน การศึกษาแห่งชาติ (ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน)</p>	<p>มาตรฐานตาม กฎกระทรวงฯ (ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน)</p>	<p>มาตรฐาน ศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ (ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้)</p>	<p>มาตรฐานการศึกษา ปฐมวัยเพื่อการประกัน คุณภาพภายในของ สถานศึกษา(ประกอบด้วย 11 มาตรฐาน 41 ตัวบ่งชี้)</p>	<p>มาตรฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพ ภายนอกกรมสามัญ (ประกอบด้วย 12 ตัวบ่งชี้)</p>
 <p>มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY</p>				
<p>(2) ผลการส่งเสริมพัฒนา สถานศึกษาเพื่อยกระดับ มาตรฐาน รัชชามาตรฐาน และพัฒนาผู้ความเป็นเลิศ ที่สอดคล้องกับแนวทางการ ปฏิรูปการศึกษา</p> <p>ตัวบ่งชี้พื้นฐาน (1 ตัวบ่งชี้)</p>				

<p>มาตรฐาน การศึกษาแห่งชาติ (ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน)</p>	<p>มาตรฐานตาม กฎกระทรวงฯ (ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน)</p>	<p>มาตรฐาน ศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ (ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้)</p>	<p>มาตรฐานการศึกษา ปฐมวัยเพื่อการประกัน คุณภาพภายในของ สถานศึกษา(ประกอบด้วย 11 มาตรฐาน 41 ตัวบ่งชี้)</p>	<p>มาตรฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพ ภายนอกกรอบสาม (ประกอบด้วย 12 ตัวบ่งชี้)</p>
	<p>การประกันคุณภาพ ภายใน</p>	 <p>มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHARAKHAM UNIVERSITY</p>	<p>ด้านการจัดการศึกษา (1 มาตรฐาน) มาตรฐานที่ 8 สถานศึกษามี การประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาตามที่ กำหนดในกฎกระทรวง</p>	<p>ตัวบ่งชี้ที่ 8 ประสิทธิภาพของ ระบบการประกันคุณภาพ ภายใน (1) ประสิทธิภาพของระบบ การประกันคุณภาพภายใน โดยสถานศึกษาหรือ หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับ ดูแลสถานศึกษา (2) พัฒนาการของการ ประกันคุณภาพภายในโดย สถานศึกษาและต้นสังกัด</p>

บริบทอำเภอเชียงยืนจังหวัดมหาสารคาม

อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ตอนบนของจังหวัดมหาสารคามอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดมหาสารคาม แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 ตำบล มีหมู่บ้าน 116 หมู่บ้าน การปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งเป็น 6 องค์การบริหารส่วนตำบล และ 2 เทศบาลตำบล (ข้อมูลพื้นฐานอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม. 2554 : เว็บบไซต์) มีข้อมูลการปกครอง ดังนี้

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ตอนบนของจังหวัดมหาสารคามอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดมหาสารคาม ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ 45 กิโลเมตรมีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียง ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอซำสูง (จังหวัดขอนแก่น) และอำเภอชื่นชม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอยางตลาด (จังหวัดกาฬสินธุ์) และ

อำเภอกันทรวิชัย

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอโกสุมพิสัย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเมือง (จังหวัดขอนแก่น) และ

อำเภอโกสุมพิสัย

2. การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคามแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 8 ตำบล 116 หมู่บ้าน ดังนี้

- 2.1 ตำบลเชียงยืน ประกอบด้วย 19 หมู่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 แห่ง
- 2.2 ตำบลหนองซอน ประกอบด้วย 16 หมู่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 แห่ง
- 2.3 ตำบลคู้ทอง ประกอบด้วย 19 หมู่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5 แห่ง
- 2.4 ตำบลดอนเงิน ประกอบด้วย 15 หมู่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง
- 2.5 ตำบลเสือเต่า ประกอบด้วย 16 หมู่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง
- 2.6 ตำบลนาทอง ประกอบด้วย 11 หมู่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 แห่ง
- 2.7 ตำบลเหล่าบัวบาน ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง
- 2.8 ตำบลโพนทอง ประกอบด้วย 12 หมู่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง

3. การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องถิ่นอำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคามประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 9 แห่ง ได้แก่

- 3.1 เทศบาลตำบลโพนทอง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโพนทองทั้งตำบล
- 3.2 เทศบาลตำบลเขียงยืน ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลเขียงยืน
- 3.3 องค์การบริหารส่วนตำบลเขียงยืน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเขียงยืน (นอกเขตเทศบาลตำบลเขียงยืน)
- 3.4 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซอน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองซอนทั้งตำบล
- 3.5 องค์การบริหารส่วนตำบลภูทอง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลภูทองทั้งตำบล
- 3.6 องค์การบริหารส่วนตำบลคอนเงิน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลคอนเงินทั้งตำบล
- 3.7 องค์การบริหารส่วนตำบลเสือเต่า ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเสือเต่าทั้งตำบล
- 3.8 องค์การบริหารส่วนตำบลนาทอง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลนาทองทั้งตำบล
- 3.9 องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าบัวบาน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเหล่าบัวบานทั้งตำบล

4. ด้านการศึกษา

อำเภอเขียงยืน จังหวัดมหาสารคามมีสถานศึกษา ดังนี้

- 4.1 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคามเขต 26 จำนวน 1 แห่ง
- 4.2 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคามเขต 1 จำนวน 39 แห่ง
- 4.3 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1 แห่ง
- 4.4 โรงเรียนอนุบาลเอกชน จำนวน 3 แห่ง
- 4.5 โรงเรียนพระปริยัติธรรม จำนวน 1 แห่ง
- 4.6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 20 แห่ง

5. ประชากร

มีประชากรทั้งสิ้น 63,263 คน แยกเป็นชาย 31,533 คน หญิง 31,710 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ยต่อพื้นที่ ประมาณ 139 คน/ตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือน 14,228 หลังคาเรือน ประชากรสามารถแยกเป็นรายตำบล ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนประชากรในเขตอำเภอเชียงยืน

ที่	ตำบล	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	ครัวเรือน (หลังคา)
1	เทศบาลตำบลเชียงยืน	2,720	2,799	5,519	1,658
2	เชียงยืน	4,761	4,696	9,457	1,892
3	กู่ทอง	5,050	5,119	10,169	2,363
4	เสื่อเต่า	4,295	4,229	8,524	1,936
5	คอนเงิน	3,560	3,622	7,182	1,555
6	หนองซอน	3,427	3,487	6,914	1,548
7	เทศบาลตำบลโพนทอง	2,943	3,079	6,022	1,284
8	นาทอง	2,993	2,922	5,915	1,279
9	เหล่าบัวบาน	1,886	1,816	3,720	815
รวม		28,915	28,970	57,885	12,627

(ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2556)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

กาญจนา เลิศวุฒ (2548 : 69 - 73) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลวังผาง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการซึ่งคัดเลือกจากตัวแทนองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินการ ตั้งแต่การตัดสินใจการดำเนินกิจกรรม รับผลประโยชน์และการประเมินผลจัดทำรายงานความก้าวหน้าและอุปสรรคตลอดจนแนว

ทางแก้ไขปัญหา

ฉิมมนต์ ปัทมเสวี (2548 : 77 – 78) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าในภาพรวมองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการบริหารงานไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 มี 2 ด้าน คือ ด้านงานอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่มีสภาพการบริหารมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีขนาดกลางและขนาดเล็ก และด้านงานบุคลากร พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่มีสภาพการบริหารงานมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ประสาธ เชมมรรคา (2548 : 99 – 100) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านงบประมาณ

อัครเดช วรหาญ (2548 : 53-55) ที่ได้ศึกษาเรื่องความสามารถในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นต่อความสามารถในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

พัชรินทร์ อาลัยลักษณ์ (2549 : 81 – 82) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องสภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่นสามารถปฏิบัติได้ตามเกณฑ์การจัดตั้งและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ในระดับมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลากร ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านวิชาการ และการจัดประสบการณ์แก่เด็ก และด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการประชาสัมพันธ์ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีขนาดต่างกันสามารถจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้าน

วิชาการและการจัดประสบการณ์แก่เด็กด้านบุคลิกภาพ ด้านธุรการ การเงินและพัสดุและด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการประชาสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกัน ส่วนการจัดการศึกษาด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม มีการจัดการศึกษาแตกต่างกัน

อดิศา เสนแก้ว (2550 : 81) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านครูอยู่ในระดับมาก

บุญยงค์ วัฒนะ (2551 : 32) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการของเด็กที่มีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนพร้อมกันในทุกด้านในการเรียนรู้ที่ยึดให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในตัวเอง ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมบูรณาการให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน โดยถือว่าการเล่นอย่างมีจุดหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กแต่ละคน ได้มีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นพัฒนาสูงสุดตามศักยภาพ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดี และเป็นคนเก่งของสังคมและสอดคล้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจ สังคม โดยความร่วมมือจากบุคคลในครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ๆ

ศรารุช สังกะเทศ (2551 : 54) ที่ได้ศึกษาเรื่องการประเมินประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการดำเนินงานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

ภูวคล วุฒิพันธ์ (2552 : 29) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัญหาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก เพราะว่า ผู้บริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากร อย่างครอบคลุมทั่วถึง ครูและผู้ปกครอง ไม่มีการวางแผนกันในการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

กัญวาน ไพโร นามมุงคุณ (2553 : 55 -56) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยควรมีการจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างอาคาร

สถานที่ จัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ทางการศึกษาให้เพียงพอ ควรมีหลักสูตรและแผนการจัดการ
 ประสพการณ์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น และเป็นมาตรฐานเดียวกัน

สิริรัตน์ ภาโนมัย (2553 : 114) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องอนาคตภาพของศูนย์พัฒนา
 เด็กเล็กบึงเนียม องค์การบริหารส่วนตำบลบึงเนียม จังหวัดขอนแก่น ในระยะภายใน 5 ปี
 (2552 – 2556) การจัดประสพการณ์และงานวิชาการ จากการศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาใน
 อนาคตของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบึงเนียม จะมีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กอย่าง
 ต่อเนื่องจะจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัยแก่เด็กอย่างเหมาะสม จะจัดหาสื่ออุปกรณ์
 ของเล่น คู่มือการจัดการประสพการณ์สำหรับการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรให้แก่เด็กอย่างเพียงพอ
 และมีการจัดการปฐมนิเทศเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ฟิลลิปส์ และคณะ (Phillips et al. 1980 ; อ้างถึงใน พรทิพย์ สวัสดิ์. 2537 : 24) ได้
 ศึกษาคุณภาพของศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในเบอร์มิวด้า (Bermuda) ศึกษาสภาพแวดล้อม 6
 ประการ ได้แก่ การดูแลประจำวัน การรดตแต่งพื้นที่และการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับเด็ก
 ประสพการณ์ใช้เหตุผลทางภาษา กิจกรรมการใช้กล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่ของศูนย์ฯ
 ทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะพัฒนาการด้านสังคมและภาษา
 ของเด็ก จึงสรุปได้ว่าการศึกษาของศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในเบอร์มิวด้า (Bermuda) มีคุณภาพ
 และเป็นที่ยอมรับในผลงาน

ฟิเคอโร และคนอื่น ๆ (Figueroa and others. 1985 : 74 – 75) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ
 บทบาทและวิธีการในการประเมินความรู้ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้จากการฝึก
 ปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า การวัดพัฒนาการทางด้านจิตใจของเด็กก่อนวัยเรียนนั้นมีวิธีการวัด
 4 วิธี คือ

1. วัดโดยใช้อายุตามปฏิทินเป็นเกณฑ์ ซึ่งวิธีนี้ถือว่าเป็นวิธีที่ใช้มานานและเป็น
 วิธีการที่ไม่เหมาะสมนัก เนื่องจากไม่สามารถบอกได้ว่าเด็กมีสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด
2. วัดระดับสติปัญญาของเด็ก ทั้งโดยใช้เกณฑ์และวัด โดยอาศัยหลักเกณฑ์ซึ่ง
 เป็นวิธีที่ไม่ค่อยเกิดประโยชน์นัก ไม่สามารถนำไปใช้ในการประเมินการฝึกปฏิบัติได้
3. ประเมินความสามารถหรือความสนใจของเด็กระหว่างที่จัดกิจกรรมการเรียน
 การสอน โดยใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ในขณะที่เด็กทำกิจกรรม ระหว่างที่ครูจัดกิจกรรมการ
 เรียนการสอนปกติ ซึ่งได้ประโยชน์มากหากสามารถควบคุมบรรยากาศประเมินโดยไม่ให้

เด็กรู้ตัว มิฉะนั้นเด็กจะเกิดความเครียด การประเมินวิธีนี้เป็นวิธีที่ดีวิธีหนึ่งเพราะสามารถวัดสิ่ง
ที่ครูต้องการทราบได้จากปฏิกิริยาตอบสนอง

4. การวัดโดยใช้แบบทดสอบที่มีมาตรฐาน ซึ่งสร้างจากทฤษฎี หลักการ ซึ่งการ
ทำสอบวิธีนี้เป็นการทดสอบที่เชื่อถือได้ สามารถนำผลมาทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติได้
แต่เครื่องมือที่ใช้ในการวัดนั้นต้องมีความเที่ยงตรง เช่น แบบทดสอบของเพียเจต์ ซึ่งเป็น
แบบทดสอบที่ใช้ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่ใช้ในการวัด ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้
ประเมินทางด้านวิชาการได้

ลอริ อลิซาเบท คาซิโอ (Lori Elizabeth Casio. 1997 ; อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ. 2545 : 67) ได้ศึกษาการรับรู้ของผู้ปกครองที่มีต่อมาตรฐานการรับรองคุณภาพ
ด้านการศึกษาปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองทั้งหมดเห็นว่ามาตรฐานคุณภาพของสมาคม
การศึกษาปฐมวัยแห่งชาติมีความสำคัญและมีความเห็นว่าองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดตามลำดับ
คือ สุขภาพและความปลอดภัย ปฏิสัมพันธ์ของบุคลากรกับเด็ก การสื่อสารกับผู้ปกครองและ
การบริการ โภชนาการและอาหาร ตัวเลือกเด่นของ 42 องค์ประกอบย่อมาจาก 10 มาตรฐาน คือ

1. เด็กได้รับการนิเทศตลอดเวลา
2. การเตรียมสารอาหารแต่ละมื้อ
3. การทำนาย ความคิดของเด็ก

ประเด็นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับ
คุณภาพของศูนย์ ได้แก่

1. ความแตกต่างของระดับวุฒิการศึกษาของบุคลากร
2. ความแตกต่างของระดับการให้การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง
3. ความแตกต่างของชนิดของศูนย์

เซปโปลชา (Seplocha. 1998 : 1422 – A) ได้ศึกษาถึงการทำงานของผู้บริหารที่
เริ่มต้นจะมีภาวะผู้นำและการจัดการที่มีคุณภาพสูงใน โปรแกรมการศึกษาเด็กอนุบาล การวิจัยที่
ผ่านมาไม่เห็นด้วยกับประสิทธิภาพของผู้นำและพฤติกรรมที่ตรงกันข้ามกับเรื่องดังกล่าวหรือ
การแสดงลักษณะผู้นำ การมีส่วนร่วม และพฤติกรรมที่มีผลกระทบกับงานวิจัย ได้ส่งผลให้มีการ
วิจัยในโปรแกรมการศึกษาเด็กอนุบาลตามมา และมีคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำใน
ด้านคุณภาพสูงอย่าง โปรแกรมของสหรัฐอเมริกา นักวิจัยที่ทำให้ความชัดเจนของ โปรแกรมคือ
โบลแมน และดีล (Boiman and Deal) ค.ศ. 1984 และ ค.ศ. 1980 สามารถทดสอบสมมุติฐาน
ใหม่พบว่า ความสัมพันธ์ทางโครงสร้างและสังคมเป็นการประยุกต์แบบภาวะผู้นำ นักวิจัย

พบว่า ประสิทธิภาพของกลุ่มวิจัยรวบรวมจากผู้นำในเด็กจะขึ้นอยู่กับเทคนิคการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ มีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง สนับสนุนการทำงานเป็นทีม พร้อมทั้งรู้จักการเชื่อฟังพ่อแม่ ซึ่งการค้นพบนี้ทำให้ใช้เป็นกรอบในการพัฒนานักบริหารที่เก่งกาจในอนาคตต่อไป

บูฟอร์ด (Buford. 1977 : 5688 – A) ได้ทำการวิจัยเมื่อ ค.ศ. 1975 เรื่อง ทักษะของผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนการสอนระดับอนุบาล ได้ข้อเสนอจากผลการวิจัยพบว่า การสอนชั้นอนุบาลควรเน้นพัฒนาการอารมณ์เป็นลำดับแรก พัฒนาทางร่างกายเป็นลำดับถัดมาและควรมีกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กมีกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองให้มากที่สุด จากผลการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยนอกจากจะมุ่งให้เด็กมีความพร้อมในอันที่จะเรียนในระดับประถมศึกษาได้ดี ยังเป็นการศึกษาพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้เด็กมีชีวิตอนาคตสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยจะมีผลไปตลอดชีวิต กาดเด็กได้รับการดูแลที่ดีได้รับความรักความอบอุ่นจะทำให้เด็กเป็นคนสดชื่นแจ่มใส มองโลกในแง่ดี การพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและสถาบันหลายฝ่ายตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สิ่งแวดล้อม ตลอดจนองค์กรที่มีหน้าที่จัดการศึกษาและจัดบริการพื้นฐานให้แก่เด็ก และองค์กรบริหารส่วนตำบลยังไม่เข้าใจในสภาพและแนวทางในการพัฒนาการศึกษาน้อย และยังเห็นว่าจัดการศึกษามีไขว่ปัญหาร่งคว้น เมื่อจัดสรรงบประมาณก็จัดให้โดยอ้อม ไม่จัดให้โดยตรงและที่สำคัญบุคลากรมีไม่เพียงพอและขาดประสบการณ์ในการจัดการศึกษา

สโตน (Stone. 2001 : 78 – A) ได้วิจัยบทบาทของครูผู้ดูแลเด็กในการจัดกิจกรรมประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่านหาความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยอายุ พัฒนาเกี่ยวกับโอกาสการเรียนรู้หนังสือที่สัมพันธ์กับการอ่าน ซึ่งครูผู้ดูแลเด็กได้จัดหาหนังสือที่หลากหลายเนื้อหาไว้สำหรับการฝึกการอ่านของเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่สอนเด็กปฐมวัยอายุ 4 ปี จากศูนย์ดูแลเด็ก 10 ศูนย์ โดยหาข้อมูลจากการสัมภาษณ์รายการหนังสือ แบบสอบถาม และแบบสังเกต ผลการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมการอ่านที่มีความหลากหลายมากขึ้นแปรผันไปตามสภาพห้องเรียน ครูส่วนใหญ่ใช้กิจกรรมการอ่านและการเขียนในแผนการสอน ไม่มีชั่วโมง การอ่านหนังสือนิทานหนังสือในห้องเรียนสำหรับการฝึกอ่านอย่างมีคุณภาพทางวรรณคดีน้อย ข้อจำกัดการเปลี่ยนหมุนเวียนหนังสือสำหรับฝึกอ่านใหม่ ๆ ในห้องเรียนและการเลือกใช้แหล่งทรัพยากร

แมดดอก (Maddox. 2002 : 112 – A) ได้วิจัยกลยุทธ์การสอนและบทเรียนตัวอย่างที่หลากหลายสำหรับครูเพื่อใช้ในชั้นเรียน และการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ในชั้นเรียนหลังการ

ฝึกรวมกลุ่มครูที่สุ่มมาจากสหวิทยาเขต Norwalk – LA Mirada พบว่ากลยุทธ์การสอนเพียงกลยุทธ์เดียว ไม่สามารถทำให้กระบวนการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จทั้งหมดเมื่อลดขนาดชั้นเรียนลง พบว่าครูหลายคนปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน โดยไม่มีหรือมีการสอนประสบการณ์น้อยครู 15 คน จากจำนวน 25 คน ไม่เคยฝึกสอนมาก่อนเข้าปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนมาเลือก 3 ทาง ในการศึกษาทางเลือกที่ 1 ประกอบด้วย การประเมินรูปแบบการสอน การฝึกรวม ครูตอบคำถามข้อสอบเชิงเนื้อหา และแบบตรวจสอบรายการของครูอีกครั้งหนึ่ง เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการสอนหลังการฝึกรวม โครงสร้างการฝึกรวมช่วยให้ครูเชื่อมโยงอารมณ์เข้ากับเนื้อหาทางวิชาการ ซึ่งสนับสนุนการมีปฏิสัมพันธ์ในทางบวกทำให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น การฝึกรวมทำให้ครูปรับปรุงกลยุทธ์และรูปแบบการสอนเฉพาะด้านที่ได้รับ

วิลเลียมสัน ดอนน่า (Williamson, Donna. 2004 : 4351 – A) ได้วิจัยการเตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าเรียน การสำรวจทัศนคติของครูและผู้ปกครองและผู้จัดการศึกษาก่อนวัยเรียนแต่อย่างไรก็ตามบางครั้งพวกเขาก็อาจจะยังไม่ได้อยู่ในตำแหน่งที่สามารถแสดงความรับผิดชอบได้ เนื่องจากมีตัวแปรบางอย่างที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การมีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างพวกเขากับเด็ก ๆ ที่อยู่ในความดูแลของพวกเขา นอกจากนี้ยังปรากฏให้เห็นความเชื่อของผู้ปกครองและผู้บริหาร โรงเรียนว่าเด็ก ๆ มีความพร้อมที่จะเข้าเรียนแล้ว ในขณะที่ครูกลับคิดว่ายังไม่พร้อมที่จะเข้าเรียน และในส่วนของข้อเสนอแนะสำหรับการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อเตรียมความพร้อมคือ ควรมีการส่งเสริมให้นำไปใช้ในทางปฏิบัติและทำการวิจัยต่อไปในอนาคตด้วย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ พอสรุปได้ว่าสภาพการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือโรงเรียนสำหรับเด็กเล็กนั้นจะให้ประสบความสำเร็จมีความราบรื่นในการบริหารงานแต่ละอย่างเหมาะสมนั้นที่จะได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องทั้งในด้าน 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และ 6) ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างหลากหลายและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ เชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม จึงจำเป็นต้องใช้หลักการดำเนินงานนี้เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในโอกาสต่อไป